

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra politologie

Jak vedoucí představitelé KSČM reflektují Vítězný únor 1948

Bakalářská práce

Autor: Jakub Boráň
Studijní program: B6701 Politologie
Studijní obor: Politologie
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. Petra Vodová, Ph.D.

Hradec Králové, 2021

Zadání bakalářské práce

Autor:	Jakub Boráň
Studium:	F18BK0041
Studijní program:	B6701 Politologie
Studijní obor:	Politologie
Název bakalářské práce:	Jak vedoucí představitelé KSČM reflektují Vítězný únor 1948
Název bakalářské práce AJ:	How the leaders of the KSČM reflect Victorious February 1948

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Postavení KSČM je ve srovnání s ostatními postkomunistickými stranami napříč Evropou výjimečné tím, že je to strana dodnes ne zcela reformovaná, přesto dlouhodobě úspěšná v parlamentu. Cílem práce bude přispět svým závěrem k zodpovězení politologicky časté odborné otázky a to do jaké míry je KSČM reformovanou stranou. Práce bude teoreticky ukotvena v diskuzi o reformovanosti KSČM, v analytické části práce se pokusí zodpovědět výzkumnou otázku: Jak vedoucí představitelé KSČM mluví o událostech tzv. Vítězného února 1948 a proměnil se postoj představitelů strany v interpretaci této události? Práce se bude věnovat postojům vedoucích představitelů KSČM skrze zakotvenou teorii. Bude analyzováno, jakým způsobem o událostech února 1948 mluví, jak tyto události vnímají a jak tyto události prezentují. Analyzovány budou texty, proslovy, knihy a sociální média současných předsedů a místopředsedů za stranu KSČM od jejího vzniku na stránkách všech dostupných zdrojů, mezi které například patří Parlamentní listy, Haló noviny, dostupné projevy atd.

FILIP, Vojtěch. 2011. *Vždy jsem na straně obyčejných lidí*. Praha: Futura

FIALA, Petr. 1999. *Komunismus v České republice: vývojové, systémové a ideové aspekty působení KSČM a dalších komunistických organizací v české politice*. Brno: Masarykova univerzita

Garantující pracoviště: Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Petra Vodová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 29.5.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval (pod vedením vedoucí práce) samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

Ve Velkých Popovicích dne 17. dubna 2021

Podpis:

Anotace závěrečné práce

BORÁŇ, JAKUB. *Jak vedoucí představitelé KSČM reflektují Vítězný únor 1948*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2021

Bakalářská práce se zabývá analýzou prohlášení vedoucích představitelů KSČM k Vítěznému únoru 1948. Analýza je prováděna v rámci metody zakotvené teorie za účelem zjištění, jak je strana reformovaná od původní předrevoluční KSČ a zda se prohlášení těchto představitelů v čase mění.

Práce je rozdělena do tří částí. V první části je představen Vítězný únor, jeho příčiny a průběh, dále zakotvení KSČM ve stranickém systému ČR a následně je zde zpracována diskuse na téma reformovanosti KSČM. Druhá část je věnována použité metodě, tedy zakotvené teorii. Je uvedeno, proč je tato metoda zvolena a jak bude v práci dále použita. Ve třetí části je metoda aplikovaná a pomocí zakotvené teorie je provedena analýza jednotlivých prohlášení.

Relevantními zdroji pro tuto práci jsou především rozhovory, prohlášení, proslovy, knihy, sociální média a vystoupení, která se věnují tématu Vítězného února 1948.

Klíčová slova: KSČM, Vítězný únor, Únor 1948, Reformovanost KSČM

Bachelor's thesis annotation

BORÁŇ, Jakub. *How the leaders of the KSČM reflect Victorious February 1948*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2021

The bachelor's thesis deals with the analysis of KSČM leaders and their statements to the Victorious February. The analysis shows, how the party was reformed, from the original pre-revolutionary KSČ and how the statements of the leaders changed over the time.

Thesis is divided into three parts. First part presents Victorious February, it's causes and course. Discussion on the topic of the KSČM reformation is included into this part. Second part is devoted to the method. It shows why this method was chosen and how it will be used in this thesis. In the third part, the method is applied. The analyses of the individual statements are performed by this method.

The resources for this bachelor's thesis are mainly interviews, statements, books, social media, and speeches that deal with Victorious February 1948.

Key words: KSČM, Victorious February 1948, The reformism of KSČM

Obsah

Úvod	9
1 Teoretická část.....	9
1.1 Historie Vítězného února.....	11
1.1.1 Příčiny Vítězného února	11
1.1.2 Vítězný únor.....	12
1.2 KSČM v stranickém systému České republiky.....	14
1.2.1 Historie a význam KSČM.....	14
1.2.2 Současná odborná diskuse o reformovanosti KSČM.....	16
1.2.2.1 Netransformace v odborné diskusi jako symbol úspěchu	18
1.2.3 Vyrovnání se KSČM s vlastní minulostí	18
2 Metodologie.....	22
2.1 Zakotvená teorie.....	22
3 Analýza názorů KSČM na Vítězný únor vs. KSČ.....	24
3.1 Otevřené a axiální kódování	24
3.1.1 Předsedové	24
3.1.1.1 Miroslav Grebeníček.....	25
3.1.1.2 Vojtěch Filip.....	30
3.1.2 Místopředsedové	36
3.1.2.1 Miloslav Ransdorf	37
3.1.2.2 Jiří Dolejš	39
3.1.2.3 Stanislav Grospič.....	42
3.1.2.4 Josef Skála.....	44
3.1.2.5 Ostatní místopředsedové	46
3.2 Selektivní kódování	48
Závěr.....	49
Seznam literatury.....	56

Seznam použitých zkratk

ANO = Politické hnutí ANO 2011

ČR = Česká republika

ČSSD = Česká strana sociálně demokratická

EU = Evropská unie

KSČ = Komunistická strana Československa

KSČM = Komunistická strana Čech a Moravy

NATO = North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)

SNB = Sbor národní bezpečnosti

SSSR = Svaz sovětských socialistických republik

Seznam tabulek

Tabulka 1: Axiální kódování – Miroslav Grebeníček	30
Tabulka 2: Axiální kódování – Vojtěch Filip	36
Tabulka 3: Axiální kódování – Miloslav Ransdorf	39
Tabulka 4: Axiální kódování – Jiří Dolejš.....	42
Tabulka 5: Axiální kódování – Stanislav Grospič	44
Tabulka 6: Axiální kódování – Josef Skála	46
Tabulka 7: Axiální kódování – ostatní místopředsedové	48
Tabulka 8: Axiální kódování – souhrn všech kategorií	49
Tabulka 9: Selektivní kódování – přehled kategorií č.1	50
Tabulka 10 Selektivní kódování – přehled kategorií č.2	50

Úvod

Bakalářská práce se bude zabývat výzkumnou otázkou „Jak vedoucí představitelé KSČM reflektují Vítězný únor 1948?“. Vítězný únor byl závěrem přechodu od poválečné demokracie ke komunistické totalitě a připojení Československa do sovětské sféry vlivu. V těchto pár dnech, které odstartovaly čistky a kauzy v SNB, dokázala KSČ zařídit jak obměnu vlády, tak převrat ke komunismu bez použití většího násilí. V následujících letech KSČ používala Vítězný únor jako jeden z hlavních symbolů propagandy a často ho interpretovala jako vítězství socialistické revoluce a vítězství pracujícího lidu. Tento diskurz držela od roku 1948 do sametové revoluce, a to pomocí tisku, pořadů v televizi, celostátních oslav či drobnějších projevů, jako například pracovních nástěnek v zaměstnání.

KSČM vznikla v roce 1990 jako nástupce KSČ. Postavení KSČM je ve srovnání s ostatními postkomunistickými stranami napříč Evropou výjimečné tím, že je to strana dodnes ne zcela reformovaná, přesto dlouhodobě úspěšná v parlamentu. Cílem práce bude přispět svým závěrem k zodpovězení politologicky časté odborné otázky, do jaké míry je KSČM reformovanou stranou. Tuto otázku se práce bude snažit zodpovědět pomocí zkoumání výroků stranického vedení KSČM, a to tedy výroky předsedů, případně místopředsedů. KSČM v současnosti podporuje menšinovou vládu ANO s ČSSD a její předseda má nejvyšší funkci prvního místopředsedy Poslanecké sněmovny od jejího založení. KSČM dostává více mediálního prostoru a může díky své roli prosazovat vlastní témata. To, jestli je reformovaná, anebo do jaké míry není, je důležité, protože veřejně ovlivňuje směr, kterým se Česká republika politicky vydává. Zároveň důležitost práce spočívá v jejím výzkumu reformovanosti i v období let 2010-2021, kterým se česká politická věda již tolik nevěnuje.

Práce je členěna do tří hlavních částí. V první, teoretické části, se soustředí na vysvětlení pojmu Vítězný únor, jeho příčin a průběhu, dále na historii KSČM v českém stranickém systému a na diskusi o reformovanosti KSČM, zejména vzhledem k vyrovnání se s minulostí. V metodologické části se práce zaměří na vysvětlení zakotvené teorie, na historii jejího vzniku, důvody jejího použití a také na to, jakým způsobem s ní bude dále pracováno. V analytické části práce se pomocí zakotvené teorie pokusí zodpovědět výzkumnou otázku: Jak představitelé KSČM reflektují události tzv. Vítězného února 1948 a jak se případně proměnil postoj představitelů strany v interpretaci této události?

Zde bude analýza prováděna pomocí nadřazených kategorií a co největší abstrakce rozhovorů, knížek, sociálních sítí atd. Zároveň se práce bude snažit najít rozdíly v těchto kategoriích a dále s nimi pracovat. Zjištění této práce budou následně dávána do kontextu se současným přehledem politologického výzkumu na téma reformovanosti a vyrovnání se s minulostí.

V práci budou kvůli současné pandemii covid-19 používány online zdroje ve větší míře, než by autor chtěl. To může být limitující v rámci dostatku materiálů pro důkladnou analýzu. Například databáze AnoPress má své zdroje pouze od roku 1995, tudíž předchozí roky práce nereflektuje. Jelikož se jedná o téma zaměřené a úzce spjaté s Českou republikou, bude práce z velké části pracovat pouze s lokálními zdroji.

1 Teoretická část

V teoretické části budou definovány a rozvedeny klíčové pojmy pro tuto práci. Budou představeny příčiny a proces převzetí moci komunisty během tzv. Vítězného února a budou uvedeny i všechny bezprostřední události, které by mohly v dalších částech být reflektovány. Následně se práce zaměří na historii KSČM, představí ji a ukotví ji ve stranickém systému České republiky. V další kapitole bude rozbor politologické diskuze na téma reformovanosti KSČM a její vyrovnávání se s minulostí.

1.1 Historie Vítězného února

Vítězný únor, či jen Únor, je pojmenování pro státní převrat provedený komunisty v únoru 1948. Stal se výchozím bodem k nejvýznamnějším změnám ve všech oblastech života společnosti Československa – politickým, hospodářským i kulturním. Státní převrat proběhl mezi 17. a 25. únorem a fungoval jako podmínka ke zrodu komunistické diktatury (Kaplan, 2018, s. 7). Níže budou popsány hlavní příčiny Vítězného února, jejichž znalost a pochopení jsou klíčové pro další část práce.

1.1.1 Příčiny Vítězného února

Komunistické centrum v Moskvě v souladu se sovětským vedením vnímalo poválečné období především jako novou příležitost k vývozu komunismu do střední Evropy. Zesílený mezinárodní vliv SSSR, daný nezpochybnitelným podílem Rudé armády na porážce hitlerovského Německa, se stal klíčovým pro sbližování dvou hlavních československých politických táborů v Moskvě a Londýně po konci války. Tento trend potvrdil svým kontroverzním rozhodnutím prezident Edvard Beneš, který se z Londýna do osvobozené vlasti nevracel ze Západu, ale přes Moskvu. Londýnská vláda v květnu 1945 následně v Košicích podala demisi a byla po podpisu Košického národního programu nahrazena systémem Národní fronty – vyloučení pravicových stran z politické mapy a zúžení všech ostatních do jedné koalice (Hloušek & Kopeček, 2010, s. 75–78).

Režim třetí republiky od roku 1945 do roku 1948 byl proklamativně demokratický. To podporoval například nejvíce frekventovaný bod Košického národního programu – co nejrychleji uspořádané svobodné volby. Ale právě parlamentní volby, ke kterým došlo v květnu 1946, dokladovaly odklon od standardních demokratických voleb. V těchto volbách nebyla respektována ústava, protože parlament byl v těchto volbách volen jako jednokomorový. Nebyla zde umožněna standardní stranická soutěž, tedy bylo dovoleno

účastnit se voleb pouze omezenému počtu stran, a to členům Národní fronty, čtyřem v Čechách a čtyřem na Slovensku. Také významným částem společnosti nebylo umožněno volit. V Košicích se strany zavázaly v Košickém národním programu mimo jiné: zdržet se kritiky programu, během voleb nekritizovat Národní frontu apod. Volby se tak v podstatě staly formální legitimizací již nastoupené politické linie (Hloušek & Kopeček, 2010, s. 79–81).

Komunisté vyhráli volby skoro se 40 % hlasů a mohli tak sestavit vládu Národní fronty. V tento moment se komunisté začínají naplno věnovat dokončení plánu přechodu ke komunistické diktatuře. Zatímco dosud komunisté spíše vyčkávali, teď se jejich strategie mění. Do všech ostatních stran Národní fronty si dosazují své donašeče. Začíná provokace, zastrasování a sledování svých politických odpůrců. Komunisté následně začínají obsazovat všechna důležitá místa v armádě a policii. Ideově a mocensky dominovala levice. Národní fronta přebrala nástroje k řízení ekonomiky, ve větší míře se v tomto momentě objevila cenzura medií a došlo k posilování kontroly nad sociálními, ekonomickými či kulturními vztahy ve společnosti. Komunistická strana instalovala do vedoucích pozic institucí Ministerstva vnitra své stranické kádry. Zajímavým aspektem celého procesu je, v porovnání s ostatními středoevropskými zeměmi, kde nastupoval komunismus, absence pomoci importem ze zahraničí. Komunistický totalitarismus vzešel z domácích zdrojů (Hloušek & Kopeček, 2010, s. 81–83).

Jelikož na sebe tyto události úzce navazují, je nutné brát Vítězný únor jako jednu z událostí procesu převzetí moci komunisty, který začal po konci války a končí konsolidací komunistického režimu. Pro další použití v této práci je nutné brát v potaz, zdali když vedení KSČM mluví o Vítězném únoru, nemluví zároveň také o jedné z příčin tohoto „převratu“, jakými jsou například Košický národní program, Národní fronta, volby v roce 1946 atd., které jsou s Únorem spjaty. Vítězný únor nebyl pouze týden v roce 1948, ale dlouhodobější proces, a je třeba ho takto vnímat.

1.1.2 Vítězný únor

Kvůli ochladnutí vztahu mezi SSSR a Západem tlačila SSSR na české komunisty, aby urychleně převzali moc ve státě. Komunisté záměrně prohlubovali a vyhrocovali spory uvnitř Národní fronty, kde vše vyeskalovalo ve sporu o tzv. Marshallův plán. Nakonec byly nekomunistické strany v Národní frontě vyprovokovány komunisty k pokusu o

změnu dosavadní koaliční vlády Klementa Gottwalda. A tím začal proces, který se později nazýval Vítězný únor (Nálevka, 2000, s. 219).

Ten začal 12. února další provokací KSČ, kdy ministr vnitra Václav Nosek odvolal 8 obvodních velitelů Sboru národní bezpečnosti. 13. února zbytek vládních stran přehlasoval komunisty a žádal, aby ministr vnitra odvolání zrušil. Ten odmítl. 20. února podalo 12 nekomunistických ministrů na protest proti tomuto kroku demisi. Nekomunistické strany doufaly, že Beneš demisi nepřijme, rozpustí vládu a budou vyhlášeny nové volby. 21. února začaly v Praze i všude po republice masivní komunistické demonstrace. Gottwald na těchto demonstracích vystupoval s návrhem, který by byl pro KSČ nejlepším řešením, tedy přijmout demisi ministrů a nahradit stávající ministry jiných stran jejich lidmi. 23. února Státní bezpečnost začala zatýkat vybrané příslušníky stran, jejichž ministři podali demisi, a probíhaly i další akce směřující k omezení činnosti nekomunistických stran. Komunisté již otevřeně přistupovali k represím – vyzbrojovali lidové milice. Vznikaly jednotky převážně tvořené z dělníků, kteří společně s SNB posilovali hlídkovou službu. Společně pak potlačovali jakoukoliv formu protestu. V těchto chvílích představitelé nekomunistických stran stále prohlašovali a zřejmě i věřili ve smírné vyřešení krize s pomocí prezidenta Beneše. Prezident se snažil přimět Gottwalda k udržení staré Národní fronty, ten však několikrát odmítl. 24. února byla zorganizována obrovská generální stávka na podporu komunistů, které se účastnily dva miliony lidí – cílem bylo zesílit tlak na prezidenta Beneše, aby přijal Gottwaldovo řešení. 25. února ze strachu z občanské války a vojenského řešení ze SSSR prezident Beneš přijal řešení Klementa Gottwalda. Ten měl po schůzce, kde bylo toto dojednáno, svůj nejslavnější projev „právě se vracím z Hradu“, kde o svém vítězství informoval veřejnost (Kaplan, 1997, s. 358–518).

V těchto dnech zároveň komunisté zcela ovládli nově reorganizovaný kabinet, poté přijali v květnu 1948 novou Ústavu, kde byl formálně legalizován mocenský monopol komunistů a 14. června 1948 byl Klement Gottwald jmenován do funkce prezidenta (Nálevka, 2000, s. 219–220). Vše tak skončilo „ústavním“ převzetím moci. Zároveň se zrodila legenda o nerevolučním, a tudíž v podstatě demokratickém postupu českých a slovenských komunistů, kteří uskutečnili svůj nástup k moci bez užití radikálních metod, bez většího násilí a v atmosféře většinové podpory veřejnosti (Hloušek & Kopeček, 2010, s. 81).

1.2 KSČM v stranickém systému České republiky

KSČM je česká parlamentní strana působící na celém území ČR od jejího vzniku v roce 1990. Jedná se o přímého nástupce KSČ. Podle webových stránek strany se hlásí k hodnotám a tradicím pokrokového levicového hnutí doma i v zahraničí. Usiluje o postavení moderní a aktivní levicové strany v současné společnosti. V rámci své organizační struktury uplatňuje principy vnitrostranické demokracie, kolektivnosti a samosprávy. Dlouhodobým programovým cílem KSČM je socialismus. Program KSČM vychází z marxistické teorie otevřeného dialogu s mezinárodním komunistickým a levicovým hnutím, otevřeného novým myšlenkám a poznatkům. Dlouhodobým programem strany je „Naděje pro ČR“, kde se za základní příčinu stupňujících se problémů světa a společnosti považuje kapitalismus (KSČM, 2020).

1.2.1 Historie a význam KSČM

Při založení KSČM v devadesátých letech zažila strana své klíčové období pro budoucí formování – rozhodovalo se o její identitě, směřování a střetávaly se v ní nejrůznější skupiny prosazující různá ideologická ukotvení strany. Nejdůležitější pro konečný výsledek se ukázala být silná vazba členské základny na zakořeněnou historickou identitu, komunistickou tradici, slabost tehdejšího vedení, velkou členskou základnu a konečné semknutí strany proti hrozbě jejího zakázání. Mezi základní prvek KSČM patří tradicionalismus, což se od revoluce projevuje v jejích programových prohlášeních tím, že odmítají kapitalismus a zastávají systémovou přeměnu, která odstraní vykořisťování obyvatelstva. Zároveň se KSČM dlouhodobě vymezuje odporem k NATO a k evropskému integračnímu procesu. Signifikantní pro tuto stranu je, že až donedávna stála na okraji politického dění a žádná strana s ní nechtěla spolupracovat (Hloušek & Kopeček, 2010, s. 65–73).

Důležitou osobou pro tehdejší vývoj strany se ukázal Miroslav Grebeníček. Ten se dostal do čela strany během třetího sjezdu KSČM, který se konal 26. června 1993 v Prostějově. Vystřídal ve vedení tehdejšího předsedu režiséra Jiřího Svobodu, který se pokoušel o výrazné reformy ve straně, hlavně o změnu názvu strany pomocí stranického referenda a vypuštění slova komunismus. Svoboda tehdy poměrně tvrdě narazil na proud související s Miloslavem Ransdorfem (ten se snažil o nové chápání marxismu) a díky tomuto proudu byl následně Grebeníček zvolen. Jeho nástup do vedení čela KSČM zabránil výraznějším reformám této strany. KSČM setrvala u své komunistické orientace, přestože i ona se

hlásí ve svém programu k demokratickému socialismu. Ve vztahu k minulosti však hájí řadu aspektů předlistopadového režimu a snaží se ospravedlňovat životopisy svých členů a příznivců (Hloušek & Kopeček, 2002, s. 93).

Po prvních a druhých parlamentních volbách v roce 1990 a 1992 představovali komunisté v ČR druhou největší politickou sílu. KSČM vstupovala do nového tisíciletí jako strana se silnou členskou základnou a disciplinovanými voliči (Polášek, 2012, s.121). Na přelomu 1993/1994 byla v zásadě ukončena profilace KSČM jako reprezentanta nového nekomunistického proudu. Od roku 1996 pak přitvrdila v kritice polistopadovému režimu, která trvá prakticky až dodnes. Od této doby se komunisté začali velmi výrazně profilovat na zahraničně politických tématech, především na odmítání vstupu do NATO. Na začátku roku 1999, v době již několikátého volebního úspěchu, Miroslav Grebeníček nastínil možnost změny názvu strany, avšak po ostře nesouhlasných reakcích uvnitř strany se tento návrh nikdy neuskutečnil (Fiala, 1999, s. 127–136).

Přes úspěšnou adaptaci na nové porevoluční prostředí byla ve straně cítit nejistota ohledně dalšího vývoje. Stranicko-organizační konzervatismus a členská základna vnímala jako cestu k úspěchu zůstat u starých ideálů, právě proto nebylo dle některých autorů v následujících letech možné prosadit zásadnější reformy strany, například ohledně změny ideologie anebo již zmíněné změny názvu (Polášek, 2012, s. 119).

Jako první politik KSČM, který získal v roce 2002 do té doby zatím nejvyšší státní funkci místopředsedy Poslanecké sněmovny, byl Vojtěch Filip. Ten se následně stal od roku 2017 1. místopředsedou Poslanecké sněmovny, tj. zastával nejvyšší funkci, kterou kdy jakýkoliv zástupce KSČM od sametové revoluce získal. Vojtěch Filip se zároveň stal v roce 2005 čtvrtým předsedou strany. Byl vnímán jako flexibilnější ohledně možnosti podílet se na moci, a proto v roce 2005 vystřídal Miroslava Grebeníčka a vede stranu až dodnes. V následujících letech se KSČM profiluje na tradičně silném vztahu ke komunistické Číně, Vietnamu anebo Kubě a také negativním pohledem na NATO a EU (Fiala, 1999, s. 98).

KSČM je dlouhodobě úspěšná ve volbách od roku 1990. Je jedinou stranou, která má od tohoto roku až dodnes nepřetržitě poslance v Poslanecké sněmovně (Polášek, 2012, s. 112). Dlouhodobě se jí však nedaří mít své zástupce v horní komoře. Ve volbách komunálních, krajských a do Evropského parlamentu mají počty jejich zástupců od roku 1992 dlouhodobě klesající trend. Nejúspěšnějším výsledkem ve volbách do Poslanecké

sněmovny byl rok 2002, kdy strana získala 18,5 % hlasů. Naopak nejhorším výsledkem ve volbách do Poslanecké sněmovny byly poslední volby z roku 2017, kdy získala necelých 8 % hlasů, což jí přineslo pouze 15 poslanců (Volby, 2020). Ačkoliv získala KSČM v těchto volbách nejméně hlasů v porevoluční historii, paradoxně získala největší vliv na exekutivu od svého vzniku. Z těchto voleb v roce 2017 vzešla menšinová koalice vítěze voleb ANO s ČSSD, která vládne díky toleranci poslanců KSČM.

1.2.2 Současná odborná diskuse o reformovanosti KSČM

O reformovanosti KSČM probíhá již od jejího vzniku v průběhu let široká debata mezi českými politology. Podle většiny z autorů uvedených v této práci KSČM od listopadu 1989 odolávala nejen výraznějším reformním tendencím, ale i vlivu otevřeně stalinistických exponentů. Reformisté i ortodoxní komunisté se v následujících letech odštěpují do vlastních subjektů bez úspěchu ve volbách (Fiala, Strmiska & Holzer, 2002, s. 129). Petr Fiala zároveň vnímá KSČM jako antisystémový prvek. Považuje ji za stranu bez zásadnějších reforem, ke kterým nebyl kvůli ekonomickým a společenským problémům v porevolučním období důvod. Zároveň říká, jak je pro její další fungování důležitá snaha o uznání jako potenciálního koaličního partnera od levicových a zřejmě i středových stran (Fiala, 1999, s. 138). Fiala dochází ke všem předchozím závěrům na základě podpory soudobých komunistických režimů, hodnocení minulosti v oficiálních stranických dokumentech, a i v jednotlivých vyjádřeních vrcholných představitelů KSČM.

Podobný názor vyjadřuje Miroslav Mareš. Podle něj je Česká republika charakteristická tím, že v ní neproběhla důsledná reforma komunistické strany na stranu socialistickou či sociálně demokratickou, ačkoliv si strana ve stranicko-politickém systému udržuje dlouhodobě relevantní pozici. Komunistická strana se již při revoluci zřekla některých svých dogmat, obměnila zdiskreditované stranické kádry ve svém vedení a i v průběhu dalších let se uvnitř strany našlo několik reformních skupin, které chtěly změnit její jméno anebo program. Nicméně ve svých snahách o změnu kurzu na „demokratický socialismus“ byly neúspěšné. Mareš nejenže tuto nereformovanost konstatuje, ale dále ji i hodnotí. Hodnotí ji na základě neochoty strany se v roce 1993 vydat reformní cestou tehdejšího předsedy Svobody a místo toho vydání se směrem zakonzervování strany předáním vedení Miroslavu Grebeníčkoví. V závislosti na tomto rozhodnutí opouští stranu někteří reformisté. Ve straně je také několikrát řešena změna názvu strany a

vypuštění narativu komunistická, ovšem neúspěšně. Obecně je podle něj tato strana považována většinou veřejnosti i svých členu jako tradiční a nereformovaná strana, která změny provádí jen z taktických důvodů. Paradoxně existují i ultraortodoxní skupiny uvnitř KSČM i mimo ni, které soudobé směřování KSČM označují za revizionistické a za zradu komunistických ideálů (Hloušek & Kopeček, 2002, s. 85–98).

Podobně toto téma reflektuje Martin Bastl. Uvádí i pohled z druhé strany a popisuje, že KSČM je a byla chápána částí komunistických sil jako subjekt, který je zároveň příliš pod vlivem reformistů. Proto se uvnitř KSČM snaží někteří straníci profilovat jako skuteční komunisté prostřednictvím marxisticko-leninského proudu. Ten již od začátku prostupuje částí KSČM až dodnes a mezi jeho členy lze zařadit například Mgr. Martu Semelovou nebo PhDr. Josefa Skálu, CSc. (Bastl, 2011, s. 27–28).

Michal Kopeček ve své práci *Stigma minulosti, pouto sounáležitosti* shrnuje postoje české politické vědy na Komunistickou stranu Čech a Moravy a reflektuje je takto: „*Pohled české politické vědy na Komunistickou stranu Čech a Moravy je zpravidla méně emocionální a agitační, avšak ani vědecké úsilí o nestrannou analýzu často není s to přemoci sílu většinového politického diskurzu a s ním spjatou působivou metaforu falešné politické rétoriky, zahalující skutečné záměry nečestného hráče. Mnozí politologové sdílejí pohled na KSČM jako antisystémovou stranu, vytvářející potenciálně nebezpečnou situaci pro politický systém, ale za určitých okolností také pro stranu samotnou. V charakteristice strany a jejím zařazení v rámci existujících analytických typologií se objevují různé názory a kategorie. Od označování KSČM za převážně nekomunistickou, například Petrem Fialou, po označení jako „nekomunistickou subkulturní stranu“ britským politologem Seánem Hanleym. Podle dalších, například českého politologa Maxmiliána Strmisky, je strana speciálním typem postkomunistické radikálně socialistické strany s nekomunistickými sklony. Posledním typem názorů na stranu, které zastává například český právník a historik Stanislav Balík, se strana dá označit za neoleninskou, dogmatickou, marxisticko-leninskou a podobně.*“ Zároveň ve svojí práci shrnuje dosavadní výzkum ohledně reformovanosti KSČM do dvou částí, a to na výzkum ohledně vyrovnání se s minulostí a na tomto základě určení místa v politickém systému a na tendence výzkumníků stanovit kritéria jejich potenciálních náprav k „normální“ straně (Kopeček, 2009, s. 387).

Z těchto závěrů můžeme dospět k tomu, že ani největší odborníci, kteří se tomuto tématu v ČR věnují, nedokážou nalézt shodu, jak stranu definovat a kam ji zařadit. Jejich závěry na reformovatelnost KSČM mohou být ovlivněny vlastními názory a morálními pohledy. To následně může ovlivnit jejich hodnocení ideologické pozice strany a hodnocení pozice KSČM ve stranickém systému. Práce by tedy měla brát zřetel na to, aby tyto názory a soudy nereflektovala ve své analýze.

1.2.2.1 Netransformace v odborné diskusi jako symbol úspěchu

Ačkoliv někteří z českých politologů zastávají názor, že netransformovat stranu do sociálně demokratické strany bylo chybou, podle experta na sociálně demokratické strany v ČR Martina Poláška právě to stojí za úspěchem jejího přežití – stranický konzervatismus a stabilita členské základny. Zároveň přisuzuje zásluhy za přežití KSČM tzv. faktoru Miroslava Grebeníčka, který se při zvolení do čela strany projevil jako pragmatik. Stmelil stranu a vydal se cestou zachování základních prvků identity místo toho, aby se hrnul do transformace strany. Proč se podle něj ale KSČM nevydala cestou transformace po revoluci? Necháme-li stranou její odlišnou roli ve stranickém systému, tak to bylo bezpochyby díky vnitrostranickým aktérům. KSČM dokázala v devadesátých letech přežít a adaptovat se v novém režimu. Ovšem její početná ideologicky zakotvená členská základna, která jí umožnila přežít sametovou revoluci, je také důvodem, proč bylo v následujících letech nemožné učinit jakoukoliv změnu (Polášek, 2012, s. 115–128).

V knize *Levice v České republice a na Slovensku* od Jana Bureše, Jakuba Charváta a Petra Justa autoři také uvádí, že KSČM velmi promyšleně udržuje určitý soubor symbolů, rituálů a výrazových prostředků, jimiž k sobě váže voliče nostalgicky vzpomínající na starý režim. Téma voliče je protkáno celou kapitolou. Věnuje se jeho reformaci a definuje ho jako staršího důchodce s poměrně nízkými příjmy vzpomínající nostalgicky pomocí „vzpomínkového optimismu“ na to, co bylo. To je důvod, proč KSČM více zmíněné prostředky používá. Nutno říct, že zároveň je strana schopná na sebe nabalovat i nespokojené voliče se současnou politickou situací. Dle autorů tedy nelze očekávat ochotu stranických elit k provedení reformy KSČM, touto reformou by strana ztratila důvod svojí existence (Bureš, Charvát & Just, 2010, s. 55).

1.2.3 Vyrovnání se KSČM s vlastní minulostí

V užší diskusi o reformovanosti strany vyplývá jako jeden z parametrů, na jejímž základě se reformovanost soudí, vztah KSČM k minulosti. Strana navazuje na tradici KSČ a

v určitých ohledech přebírá některá bývalá levicová témata KSČ. Autoři si pod tímto pojmem představují různé interpretace jako: objektivní posouzení role KSČ, přiznání problémů komunistické vlády, omluvení se za zločiny minulosti aj. Jak si autoři těchto prací představují tuto problematiku konkrétně bude rozebráno níže.

Již zmíněný Petr Fiala vnímá diskusi o minulosti jako něco, k čemu se je vzhledem ke KSČM potřeba vracet. Nicméně nemá za to, že by tato diskuse stranu mohla nějak volebně či jinak oslabit. Postupem času bude reflektování témat týkající se komunistické minulosti více a více oslabovat. Následně, jak již bylo zmíněno, předpokládá, že KSČM pravděpodobně získá koaliční potenciál a bude potřebná pro vytvoření levicové vlády (Fiala, 1999, s. 303). Petr Fiala v motivu dále pokračuje s Miroslavem Marešem a Pavlem Pšejou v knize *Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861–2004*. Podle nich je upozorňování na předlistopadová pozitiva způsobem, jak dokonce ospravedlnit životopisy tradičních členů a příznivců (Malíř & Marek, 2004, s. 1416–1417).

Ve zmíněné knize *Levice v České republice a na Slovensku od Jana Bureše ad.* je zmíněno, že se strana není schopná vyrovnat se svojí minulostí na příkladu opakované obhajoby Klementa Gottwalda z pozice vedení strany, kde vedoucí představitelé této strany veřejně obhajují kroky, které ve své vládě prosadil, například znárodňování (Bureš, Charvát & Just, 2010, s. 56).

Kopeček vnímá jako vztah k minulosti především z hlediska vnitřního vývoje strany jako hledání identity strany. Spory o minulost v KSČM měly rozdílný účinek, značně přispívaly k vnitřnímu i vnějšímu štěpení strany, čímž se de facto vytvářely podmínky pro pozdější konsolidaci a získání nového sebevědomí. Dodnes hrají obrazy minulosti zásadní roli v procesu utváření identity uvnitř strany, jakkoli jako příčina rozkolů klesá. Bez nich však není možné politice a chování nejsilnější strany české radikální levice porozumět. „Vyrovnávání s minulostí“ postupně nabralo u komunistů zcela jiný význam než ve většinové české společnosti, či spíše politice. Podle Kopečka Grebeníčkovský pragmatismus do jisté míry urovnal, avšak nevyřešil základní dilema KSČM, spočívající v rozporu mezi sbíráním nových voličů a nepřicházením o ty staré. Minulost tak zůstává nepohodlným stínem českého postkomunismu, neustále připomínajícím vytěsněné vědomí hlubokých společenských kořenů československé „normalizace“. Ve svém tvrzení, že se komunisté „nevyrovnali“ se svou minulostí, je spíše než analýzou určité

skutečnosti symptomem. Totiž symptomem toho, že se česká společnost jako celek a její elity – svou elementární politickou a profesní socializací stále většinou spjaté se dvěma desetiletími před listopadem 1989 – „nevyrovnaly“ s dobou, kterou jim KSČM svou zdánlivě paradoxní existencí neustále zpřítomňuje (Kopeček, 2009, s. 416–418).

Zahraniční politologové chápou proces vyrovnání KSČM s minulostí jako výsledek neschopnosti jejich elit. Patří mezi ně András Bozóki, John T. Ishiyama, Anna M. Grzymala-Busseová a Seán Hanley. Na téma transformace KSČM zpravidla pohlíží od obsahových otázek spjatých s interpretacemi českých a československých soudobých dějin v podání dnešních českých komunistů. Minulost jako politický faktor v KSČM pro ně není ani tak morální otázkou, z níž pramení její demokratická (ne)důvěryhodnost, nýbrž praktickou otázkou koheze členstva, identity strany, sebechápání a sebe prezentace strany dovnitř i navenek. Ze srovnání s relativně úspěšnou transformací řady jiných bývalých komunistických stran (polské, maďarské, rumunské a dalších) vyplývá řada rozdílů, přičemž jedním z nejdůležitějších je, že KSČM se s minulostí „nevyrovnala“, protože jí chybělo dostatečně schopné reformní vedení a zvolila odlišnou strategii přežití (Kopeček, 2009, s. 388).

Stanislav Balík se ve své práci KSČM a její vztah k vlastní minulosti zabýval mimo jiné postojem českých politologů k reformovanosti KSČM a definoval ho takto: „*Fenomén reformy české komunistické strany, o níž někteří kolegové tvrdí, že vůbec neproběhla, a jiní, že se pouze nepovedla, má dozajista celou řadu rozměrů. Pojďme se v této chvíli věnovat jednomu z nich, a sice postoji KSČM, kdy její předchůdkyně KSČ nesla výhradní odpovědnost za vývoj země.*“ Defínuje právě nevyjasněný vztah strany k minulosti KSČM a KSČ jako jeden z hlavních důvodů, proč je těžké najít konsenzus na tom, jestli je strana reformovaná, anebo není (Balík 2004).

Analýzu činí na základě oficiálních dokumentů, postojů ke snahám o nápravu komunistických zločinů a křivd, ke snahám vyrovnávat se s komunistickou minulostí ze strany na základě činů jiných politických sil, méně oficiálních vyjádření předních činitelů strany určených pro členskou základnu či názorů řadových členů (Balík 2004). Podle Balíka: „*Čím komornější a méně medializované ono shromáždění je, tím menší zábrany i čelní politikové mívají. Právě v tuto chvíli nastupuje do popředí potřeba kladného hodnocení vlastní minulosti.*“ (Balík, 2004)

Jelikož v práci budou zkoumány prohlášení čelních představitelů, měl by být brán zřetel na takovato méně oficiální vyjádření dovnitř strany pro členskou základnu a vysledovány případné rozdíly mezi komunikací, která je pro všechny, a mezi komunikací, která je určena pouze pro některé.

Balíkovo vysvětlení této strategie je snaha zaujmout průměrného člena KSČM, který je ve věku přes 68 let. Uvádí, že důvodem, proč nejsou tito členové schopni reflektovat minulost může být, že ne každý je schopen si ve stáří přiznat, že jeho celoživotní víra byla falešná a klamná. Proto je obranná reakce poměrně silná (Balík, 2004). Z toho lze usoudit, že role politika z této strany je zaujmout tyto řadové členy a sympatizanty a přizpůsobovat tomu svoji rétoriku. Nicméně zde se jedná spíše o Balíkův názor než o analyticky podložené vysvětlení.

Právě z hlediska vyrovnání se s minulostí je zajímavé vnímat právě spor o název strany, který byl několikrát předmětem zásadních diskusí uvnitř strany a na jeho zachování opakovaně trvala většina členské základny. Skutečnost, že se strana nezřekla své komunistické identity a že se nevyrovnala s vlastní minulostí, je pro ostatní aktéry českého politického života důkazem její nedemokratické podstaty (Kopeček, 2009, s. 386–387).

Reflexe Vítězného února měla být vhodným tématem pro výzkum z hlediska vyrovnání se se s minulostí. Pro KSČ byl jedním z hlavních opěrných bodů, který používala pro svou propagandu a na jejímž základě legitimizovala svou moc. Závěry této práce bude možné komparovat se závěry české politické vědy v rámci témat, které ve vyrovnání se s minulostí reflektují. Například až bude KSČM schopná reflektovat svojí minulost objektivně, až odstraní stranické vnitřní dilema ohledně přístupu k historii vládnutí, až se svojí minulostí zřekne či až zvolí jinou strategii přístupu k historii. Do dnešní doby je pro mnohé Vítězný únor poměrně kontroverzní téma. Pokud se blíží jeho výročí, obvykle jsou vysílány na veřejnoprávní televizi různé debaty, kontroverze a historické dokumenty na toto téma. To, jak se k tomuto tématu staví KSČM, nástupce KSČ, by mohlo přispět k výzkumu, jak se KSČM postupně během let vyrovnává se svou minulostí. Všechny dostupné výzkumy na toto téma končí víceméně rokem 2011. Je nutno dodat, že důležitost a hodnota práce také spočívá v rozšíření záběru analýzy do tohoto méně zpracovaného období. To vše by mělo to, jak KSČM dodnes o Vítězném únoru referuje, přispět do diskuse o její reformovanosti, na kterou stále není zcela jasná odpověď.

2 Metodologie

Jelikož se práce zakládá na snaze zodpovědět výzkumnou otázku, jak vedoucí představitelé KSČM informují o Vítězném únoru v průběhu času, je již z povahy této otázky nutno přistoupit k nějakému druhu kvalitativního výzkumu. Při hledání odpovědi na tuto otázku připadá v úvahu metodologie pracující s textem. Jelikož při odpovědi na tuto otázku v práci nebude testována žádná známá hypotéza, je třeba vytvořit si svou vlastní. K tomuto cíli se podle autora této práce nejlépe hodí zakotvená teorie.

2.1 Zakotvená teorie

Zakotvená teorie je výsledkem nespokojenosti B.G.Glaser a A. L. Strausse se způsobem, jakým tehdejší sociologové v šedesátých letech minulého století budovali teorie. Cílem výzkumu zakotvené teorie je návrh nové teorie zakotvené v datech, získaných během studií, které zpracovávají fenomény v určitých situacích, na něž je zaměřena pozornost výzkumníka (Hendl, 2008, s. 123).

Cílem zakotvené teorie je vybudování teorie nové. K tomuto účelu vypracovali pánové Glaser a Strauss zvláštní specifický přístup ke kódování dat. Existence specifických kódovacích procedur je přímo definičním znakem zakotvené teorie a pro pochopení zakotvené teorie je tedy velmi důležité. Kódování slouží k pojmenování pojmů a pomáhá na abstraktnější úrovni vysvětlovat nebo pochopit jistý jev. Ačkoliv tuto teorii autoři vytvořili spolu, během jejího vytváření se v přístupu ke kódování následně rozešli. Zatímco Glaser postuluje dvě fáze kódování, a to substantivní a teoretické kódování, u Strausse jsou tři fáze kódování – otevřené, axiální a selektivní. V našem případě je patrná inklinace k mikrosociologickému přístupu zdůrazňující roli lidského jednání. V tomto případě doporučuje Roman Švaříček a Klára Šed'ová postupovat spíše verzi teorie Strauss a Corbinová (Švaříček & Šed'ová, 2014, s. 84–85).

V zakotvené teorii sběr dat a jejich analýza nepředstavují dvě oddělené fáze. Rovněž není nikdy předem dáno, jaké množství dat a z jakých zdrojů je třeba nasbírat. Fáze sběru dat, kódování a psaní poznámek si lze představit jako cestu tam a zpět, která je ukončena, až když se data zdají být teoreticky nasycena a přestávají generovat jakékoliv nové informace (Švaříček & Šed'ová, 2014, s. 87). Zároveň pro postup nehraje významnou roli, zda se jedná o rozhovor, pozorování nebo již hotový písemný zdroj (Drulák, 2008, s. 207).

Analýzu je podle teorie Strausse a Corbinové nutno utvářet na několika úrovních. Nejdříve tzv. otevřeným kódováním – na základě indikátorů čili datových fragmentů seskupovat a kategorizovat pojmy, které vypadají, že souvisejí se stejným jevem (úryvky textů, záznamy atd.). Následně jsou axiálním kódováním přiřazeny určité indikátory k obecnější definici tzv. konceptu. Tyto koncepty jsou dále kategorizovány – slučovány na základě jednotlicích kritérií do tzv. proměnných a představují základní stavební kameny budoucí teorie, která bude postupně vytvořena (Švaříček & Šed'ová, 2014, s. 90–91). Tento finální proces se nazývá selektivní kódování.

Pokud je tedy z obecné znalosti tématu známé, že KSČM měla 4 předsedy, z níž dva byli ve vedení strany přes 85 procent času, bylo by vhodné začít s datovou analýzou právě u těchto předsedů, Miroslava Grebeníčka a Vojtěcha Filipa. Zároveň by mělo být dostatek materiálu k zodpovězení výzkumné otázky. Jen jeden z možných zdrojů databáze Anopress poskytl přes 800 článků při vyhledávání spojení základního klíčového hesla Miroslav Grebeníček nebo Vojtěch Filip a zároveň klíčového hesla Únor 1948. V případě dalších vedoucích představitelů databáze našla při stejné metodice přes 700 článků, pokud zadáme celé jméno místopředsedů a zároveň heslo Únor 1948. Předem sice není jisté, o jaký materiál se jedná, ale z obecného hlediska je dobré zjistit, že je k danému tématu dostatek podkladů.

Případná práce s odbornou literaturou bude probíhat až ex-post, ve chvíli, kdy bude třeba najít vysvětlení pro své nálezy. Zároveň bude nutné dostát požadavkům na „dobrou vědu“, jako jsou validita, soulad mezi teorií a pozorováním, zobecnitelnost, reprodukovatelnost, přesnost, kritičnost a ověřitelnost. Hlavním cílem bude odhalit společnou bázi jednotlivých skupin jevů, a naopak ukázat, co je odlišuje od skupin jiných (Švaříček & Šed'ová, 2014, s. 87).

3 Analýza názorů KSČM na Vítězný únor vs. KSČ

V práci se autor snaží o komplexní pochopení vnímání Vítězného února v čase od revoluce do dnešní doby očima vedoucích představitelů KSČM. Cílem je vytvořit teorii s použitím empirických dat, a to analýzou veškerých možných prohlášení těchto představitelů vyjadřujících se k danému tématu. S těmito zdroji se v kapitole bude pracovat, bude aplikována výzkumná metoda a bude vysvětleno, proč tak činí. Důsledkem toho by měla vzniknout přesvědčivá zakotvená teorie na toto téma.

3.1 Otevřené a axiální kódování

Práce se zaměří na vedoucí představitele KSČM od jejího vzniku čili od roku 1990 a bude vždy nejdříve pomocí otevřeného a následně axiálního kódování tvořit kategorie vyskytující se k tématu Vítězného Února. Ačkoliv jsou vedeny spory o tom, jestli je strana pro demokracii, volební proces do vedoucích funkcí v KSČM je demokratický a srovnatelný s volebními procesy jiných stran se zaběhlou demokratickou kulturou. To si lze potvrdit jak na základě jejích stanov, tak i na základě historické tradice. Proto subjekty, na které se práce bude soustředit, budou předsedové a místopředsedové strany. Ti jsou voleni širokou voličskou základnou a lze tedy vyvodit, že jejich názory by měly největší vypovídající hodnotu, protože mluví za ostatní straníky a reprezentují jejich zájmy. Proto analyzovat, jak zastupitelé členů KSČM přistupují k tématu Února, bude přínosné v rámci přispění do diskuse, jak se KSČM vypořádává s minulostí.

KSČM měla od jejího vzniku 17 místopředsedů (Balín Vlastimil, Bebarová-Rujbrová Zuzka, Bičík Milan, Bystřická Jana, Dolejš Jiří, Exner Václav, Filip Vojtěch, Grebeníček Miroslav, Grospič Stanislav, Luzar Leo, Mašálka Jiří, Ort Václav, Ransdorf Miloslav, Skála Josef, Šimůnek Petr a Vostrá Miloslava) a 4 předsedy (Filip Vojtěch, Grebeníček Miroslav, Machalík Jiří a Svoboda Jiří). Dva bývalí místopředsedové se zároveň dostali do čela strany čili v součtu se jedná o 19 možných představitelů pro výzkum (Wikipedia, 2021) Práce nereflektuje názory prvních dvou předsedů KSČM Jiřího Machalíka a Jiřího Svobody, prakticky se totiž nevyjadřují k tématu Února 1948.

3.1.1 Předsedové

Miroslav Grebeníček a Vojtěch Filip byly dvě nejdůležitější osoby pro budoucnost KSČM, které stranu vedly v různých obdobích. V této fázi výzkumu již víme, že neexistuje žádná teorie ani hotová hypotéza ohledně Února a KSČM. Má jen hrubou

představu, v jakých „databázích“ dále bude hledat. Práce začne u Miroslava Grebeníčka, který byl pro směr, kterým se strana dodnes ubírá, nepostradatelnou figurou a byl zvolen dříve.

3.1.1.1 Miroslav Grebeníček

Na vyhledávači Google je 40 článků, které obsahují slova Miroslav Grebeníček a Vítězný únor 1948. Pouze 5 článků skutečně směřuje na jeho osobu a nejedná se o chybu, kdy se tato klíčová slova náhodně objevují u sebe. Nicméně ani jeden z těchto pěti článků neodkazuje na období, kdy byl Miroslav Grebeníček předsedou strany od roku 1993 do roku 2005. Pouze dva přímo referují o tom, jak reflektuje Únor, a to Parlamentní listy a Lidové noviny. Zatímco Parlamentní listy vedou rozhovor (Parlamentní listy, 2016), Lidové noviny uvádí seznam odcitovaných prohlášení k různým událostem z dějin KSČ (Lidovky, 2016).

Aby byl zajištěn dostatek materiálu pro práci, je nutno zjistit, zdali a jak se vyjadřoval tehdejší předseda ve svém funkčním období. Prameny od roku 1995 jsou k nalezení na databázi Anopress, kde je při zadání stejných klíčových slov nalezeno 362 článků všech možných druhů, a to včetně článků z tištěných i online novin, stranických Haló novin až po přepisy televizních rozhovorů. Zároveň databáze obsahuje oba zmíněné články nalezené na serveru Google. Miroslav Grebeníček také napsal 4 knihy, přičemž ve dvou se věnuje Únoru 1948. První kniha je Hradba vzdoru z roku 2009, kterou napsal sám, a druhá Prameny naděje z roku 2001, která je souborem jím vybraných novinových rozhovorů. Miroslav Grebeníček není aktivní na sociálních sítích.

Dalším krokem pro provedení analýzy je zvolení metodiky výběru článků. Zde bude autor pracovat časově lineárně od nejstarších po nejnovější, aby zde byla možná vidět případná změna kurzu.

Již při otevírání prvních článků zjišťujeme, že je nutno přistoupit k větší redukci článků. Pouze některé obsahují přímou citaci, odpověď či reflexi Února 1948 Miroslavem Grebeníčkem. Lze vyzorovat trend, že na jakoukoliv zmínku Vítězného února je nabaleno několik desítek článků, které informují a citují předsedu a zkoumají jeho tvrzení ze všech možných směrů.

V této návaznosti se objevuje i varianta, že článek vysvětluje, co bývalý předseda říkal, nicméně nejedná se o přímou citaci a autor článku jen interpretuje prohlášení, přičemž

pramen v původním znění již není dohledatelný. Tento jev se neobjevuje často, nicméně autor práce cítí nutnost o tomto fenoménu informovat. Z těchto důvodů bude analýza uskutečňována jen z těch materiálů, kde se bude vyjadřovat přímo zkoumaná osoba. Převzaté, neúplné či jinak vysvětlující tvrzení od jiného autora již může působit tendenčně a nemusí ukazovat pravou realitu autorova tvrzení. Zároveň bude analýza uplatňovat stejnou metodiku i na Vojtěcha Filipa a další, pokud to bude potřeba.

Otevřené kódování

Při konceptualizaci těchto reflexí lze nalézt určité podobnosti a rozdělit je pomocí třídy pojmů do podobných souvisejících kategorií. V kódování budou uváděny kategorie prohlášení a úryvky prohlášení, na kterých bude abstrakce prokazována.

Osobně se nedomnívám, že únor 1948 byl puč (Severočeské noviny, 1997).

Únor nepovažuji za puč. Lidu, který dal důvěru KSČ, šlo především o upřímnou snahu vybudovat u nás sociálně spravedlivější a svobodnější společnost (Grebeníček, 2001, s. 145).

Respekt si u mne získal v jednom konkrétním případě i tak důsledný kritik Února, jako byl Pavel Tigrid, když konstatoval v debatě tváří v tvář televizním divákům, že nazývat únor 1948 pučem nelze (Lidovky, 2005).

Častým podobným jevem, který se opakuje již od prvních rozhovorů Miroslava Grebeníčka dodnes, je tvrzení, že změna režimu nebyla puč. Níže je i patrný posun v komunikaci ohledně reflexe tohoto tématu. Název této kategorie zahrnující všechny tyto tvrzení je: „*NEBYL TO PUČ*“. Zároveň v druhém odstavci lze vyzorovat další kategorii „*CESTA K SOCIALISMU*“. Níže jsou uvedeny seskupené texty na základě společného věnování se tématům výhry ve volbách a důvěry lidu.

Komunisté vyhráli v roce 1946 volby s mimořádným výsledkem. Jestliže komunisté dostali důvěru po druhé světové válce, dostali ji proto, že prokázali mimořádnou statečnost, zejména v boji proti fašismu, a dokázali po válce zabezpečit výživu národa. Byly to porodní bolesti, i kruté věci a ztráty byly na obou stranách barikády (Severočeské noviny, 1997).

Politika KSČ, realizovaná jednoznačně ve prospěch lidí práce, přinesla v roce 1946 pozoruhodné vítězství ve volbách (Grebeníček, 2001, s. 145).

A tak v prvních plně demokratických poválečných volbách v květnu 1946 získali komunisté celostátně 38 procent hlasů, v českých zemích dokonce plných 40 procent. No a podle parlamentních zvyklostí Československé republiky se stal předsedou koaliční vlády reprezentant nejsilnější politické strany – předseda Komunistické strany Československa Klement Gottwald. Tak to totiž v parlamentní demokracii chodí (Parlamentní listy, 2018a).

Lidé chtěli dosáhnout mnohem spravedlivější společnosti. Proto také většina občanů dala podporu KSČ nejen ve volbách v roce 1946, ale i v únoru 1948 (Haló noviny, 1997).

Proč v době únorové vládní krize dostala statisíce lidí do ulic KSČ, a ne jení? Podpořily tehdy a podporovaly později miliony Čechů a Slováků pouhý mocenský převrat a monopol moci KSČ, nebo spíš projevíly a prokazovaly upřímnou snahu vybudovat u nás sociálně spravedlivější společnost. (Lidovky, 2005).

Motivy, které se opakují a jsou si podobné: výhra ve volbách s mimořádným výsledkem, důvěra lidu, podpora lidí tak či tak, podpora lidu ve volbách i Únoru. Při abstrahování pojmů se dostáváme ke kategorii „MANDÁT“. Zároveň není možné v rámci abstrakce propojit s předchozím tématem. V tomto případě se komunikace v rámci času neposouvá.

V Grebeníčkově rétorice se vyskytuje i další skupina témat odkazujících k úspěchům i chybám, ať vzájemně na sebe navazujících, tak i bez propojení. Níže jsou uvedeny tři tvrzení tak, jak jdou chronologicky. Lze vypožorovat určitý posun od konstatování „řady chyb“ až po chválení poúnorového období s naznačením toho, že se nějaké chyby v systému moci staly.

KSČ očekávání z Vítězného února zčásti splnila, zčásti ne, dopustila se řady chyb (Haló noviny, 1997).

Skutečný zájem pokroku nemůže nikdy spočívat na cynismu vůči osudům jedinců. Jestliže se v únoru 1948 vítězným politikům zdálo, že mohou beztrestně obětovat některá důležitá lidská práva ve prospěch budování ekonomiky, pak se mýlili (Haló noviny, 1997).

Přes všechny chyby a nedostatky uplatňovaného systému moci řízení přineslo poúnorové období růst životní úrovně, možnost společenského uplatnění lidem z neprivilegovaných sociálních skupin, demokratizaci a zpřístupnění kultury a vzdělání široké veřejnosti (Grebeníček, 2001, s. 145).

Z podkategorií „BYLY CHYBY, AČKOLIV NĚKTERÉ VĚCI BYLY NAPLNĚNY“, „BYLI VÍZĚZOVÉ, NICMÉNĚ PAK UDĚLALI CHYBU“ a „BYLY DOBRÉ VĚCI“ lze abstrakcí vytvořit kategorii nadřazenou, nenavazující na předchozí práce, nazývanou „ÚSPĚCHY NAVZDORY CHYBÁM“. I zde se jedná o kategorii samostatnou, jelikož se nedá dále abstrahovat.

Při dalším výzkumu práce zjišťujeme, že Miroslav Grebeníček u Února 1948 opakuje stejné kategorie jako dříve: „KOMUNISTÉ VYHRÁLI VOLBY“, „CESTA K SOCIALISMU“, „NEJEDNALO SE O PUČ“, „KSCĚ MĚLA PODPORU LIDU“ A „ÚSPĚCHY NAVZDORY CHYBÁM“ jako například v jeho knize Hradba vzdoru (Grebeníček, 2009, s. 22–31) (Grebeníček, 2009, s. 164), v rozhovoru pro Parlamentní listy „Odpovědi Miroslava Grebeníčka (KSČM) k Únoru roku 1948“ (Parlamentní listy, 2016) anebo při besedě, kterou pořádala KSČM k 70. výročí Vítězného února. Nic nového nepřináší a kód je tedy v těchto kategoriích z jeho strany nasycen. Zajímavý je posun od jeho prvních prohlášení k dnešním. Témata rozšiřuje, ale další motivy se neobjevují. Zároveň přechází k „ostřejším“ proslovům, například právě v proslovu k 70. výročí února: „Nemůžeme primitivně líčit nejnovější dějiny tak, že se v roce 1948 dostala k moci banda gangsterů, která již po květnových volbách 1946 nastolila v Československu pretotalitní režim. To je totiž nebetyčná pitomost“. Je zde vidět, že slovník je jiný nicméně kategorie by se zde také určila jako „JINÁ VERZE HISTORIE“ (Parlamentní listy, 2018b). U tohoto posunu vyvstává otázka, zda se děje kvůli jiné politické době, snaze upoutat nové voliče, anebo kvůli konci ve funkci předsedy. Nedá se také jednoznačně konstatovat, že by motivy byly v rozhovoru jiné než v knize či proslovu.

Níže budou posouzena další Grebeníčková vyjádření a hledány další možné kategorie.

Od roku 1989 přináší však výročí Vítězného února 1948 v médiích dehonestaci nejen tohoto data, ale i dehonestaci Klementa Gottwalda i případné negování dnešních komunistů. A tak současná KSČM opakovaně prohlašuje: „Výročí února 1948 přináší každoročně příležitost k oživení dlouholeté kampaně, jejímž úkolem je vnutit široké veřejnosti minimálně nepřesnou interpretaci tehdejších událostí.“ Problémem ovšem není nedostatek historických pramenů. Hlavním problémem je snaha pravice a většiny médií, která jí straní, zamlčovat některá podstatná fakta, přepsat a zfalšovat skutečné dějiny a ideologickými kampaněmi překrýt a zastřít historickou pravdu o vývoji Československa v letech 1945 až 1948 (Parlamentní listy, 2018b).

Avšak tím, že KSC v roce 1948 odmítla pluralitní demokratický politický systém, že se nedokázala vzepřít prosazení sovětského modelu společnosti jako jedinému možnému, vlastně položila základy svých budoucích problémů (Grebeníček, 2001, s. 145).

Pouze v těchto dvou případech můžeme nalézt nové dvě kategorie stojící samostatně, a to „JINÝ VÝKLAD HISTORIE“ a „ŠPATNĚ ZVOLENÁ CESTA“. „ŠPATNĚ ZVOLENOU CESTU“ lze abstrahovat do „ÚSPĚCHŮ NAVZDORY CHYBÁM“.

Až od roku 2009 se objevuje nový motiv, konflikt mezi KSC a zbylými třemi stranami v Národní frontě. V knize popisuje, jak se tyto pravicové síly ještě před Vítězným únorem pokoušely o svůj vlastní převrat, dále jak bylo nutné zakročit, a pokud měla vyhrát levice, bylo možné jít pouze po jedné ze dvou cest: „*Buď hegemonie KSC s energickým potlačením jejich protivníků, nebo stejně rozhodné, a ještě tvrdší potlačení komunistického tábora, které by se jistě neobešlo bez občanské války*“ (Grebeníček, 2009, s. 23).

Vize pravicového křídla v Grebeníčkově podání je chápána jako ultimátní boj levice proti pravici. Ačkoliv ne všechny strany v Národní frontě byly pravicové, Grebeníček je takto označuje. Následně toto tvrzení o pravicovém křídle Grebeníček více rozvíjí v roce 2017 v textu níže.

Po pokusu o únorový převrat, který se pravicovým silám ve vládě nepodařil, se situace i v Československu vyostřila. Mnozí z těch, kteří byli poraženi, odešli za hranice. Další se smířili s porážkou a konečně část se rozhodla s novou mocí bojovat, a to i za použití zbraní. Násilné činy měly být dokonce jiskrou, která měla zapálit všeobecný odpor. Některé ilegální protikomunistické organizace měly za sebou nejen vyzbrojování, ale i krádeže všeho druhu, a dokonce i vraždy. Státní moc odpovídala tvrdě (Ihned, 2016).

Poslední ze zkoumaných textů týkající se Grebeníčka obsahuje prvky, díky kterým je zařazen do nové kategorie „PRAVICOVÉ KŘÍDLO“.

Axiální kódování

U Miroslava Grebeníčka lze definovat tři kategorie, které se opakují od prvních zmínek Vítězného února až dodnes. Patří mezi ně „MANDÁT“, „NEBYL TO PUČ“ a „CESTA K SOCIALISMU“ a od roku 2009 se objevuje nová čtvrtá kategorie „PRAVICOVÉ KŘÍDLO“. Proslovy Miroslava Grebeníčka jsou ostřejší od doby, kdy není ve vedení funkce. „JINÝ VÝKLAD HISTORIE“ a „ŠPATNĚ ZVOLENÁ CESTA“ jsou pak

kategoriemi, které se objevily jen jednou. Ačkoliv Grebeníček v začátcích svoje myšlenky zcela nerozvíjel a jsou zde více znatelné pouze náznaky, v posledních letech používá expresivní výrazy a motivy posouvá a dovysvětluje. Až na motiv o pravicových stranách zůstávají kategorie stejné a jsou postupem času spíše dovysvětlovány a rozvíjeny, a to například na kategorii“ NEBYL TO PUČ“ kde nejdřív zmiňuje, že podle něj se nejedná o puč, v dalších letech již přidává motiv, že se nejednalo o puč, protože se vše událo na základě ústavy.

Jelikož analýza pracuje podle zakotvené teorie od Strausse a Corbinové, je v rámci axiálního kódování nutno přistoupit k pomocným kategoriím, ve kterých následně může dojít k dalšímu abstrahování, ovšem jen v rámci dané pomocné kategorie.

Pomocné kategorie	Nové kategorie
Příčinné podmínky	MANDÁT
Strategie jednání	PRAVICOVÉ KŘÍDLO
Jev	NEBYL TO PUČ
Kontext	CESTA K SOCIALISMU
Intervenující podmínky	ÚSPĚCHY NAVZDORY CHYBÁM
Následky	JINÁ VERZE HISTORIE

Tabulka 1: Axiální kódování – Miroslav Grebeníček
Zdroj: Vlastní zpracování

3.1.1.2 Vojtěch Filip

Vojtěch Filip byl přímý nástupce Miroslava Grebeníčka a též je tedy pro směřování strany nepostradatelnou figurou. Ve vedení strany je od roku 2004 až dodnes.

Na vyhledávači Google je 55 článků, které obsahují slova Vojtěch Filip a Vítězný únor 1948. Pouze 5 článků skutečně směřuje na jeho osobu a nejedná se o chybu, kdy se tato klíčová slova náhodně objevují u sebe. Nicméně všechny články jsou již obsaženy v databázi Anopress. V následujícím krocích bude pracováno již jen s touto databází v rámci novinových článků.

Při zadání stejných klíčových slov jako v předchozím případě, akorát s obměnou jména na Vojtěch Filip, je v databázi nalezeno 502 zmínek. I zde se objevuje podobný trend jako u Miroslava Grebeníčka, kde, když zkoumaný subjekt provede vyjádření ohledně Vítězného února, je na jeho reflexi nabaleno několik jednotek, občas i desítek článků z dalších medií, které informují, citují a zkoumají jeho tvrzení ze všech možných úhlů. U

Vojtěcha Filipa se tak děje v mnohem větší míře než u Miroslava Grebeníčka. Jelikož Vojtěch Filip dostává větší mediální prostor v době, kdy jsou čím dál častější online média, lze tento větší počet článků považovat za výsledek logického vývoje doby. Pro demonstraci článků, které s tématem vůbec nesouvisí, je uveden následující příklad. Zhruba 50 článků je věnováno tomu, že prezident republiky mluví o tom, že Vítězný únor není vítězný. V článku se také píše o tom, že Filip na sjezdu také mluví, ale vůbec se nedotýká tématu Vítězného února. Tudíž takové články není možné brát nyní v potaz. Pro prováděnou analýzu lze tedy použít cca 50 pramenů.

Vojtěch Filip napsal 2 knihy, přičemž v knize „Vždy jsem stál na straně obyčejných lidí“ o Únoru mluví. Ačkoliv často využívá sociální sítě, není dohledatelné, že by se na nich tomuto tématu věnoval. I v tomto případě bylo postupováno časově lineárně.

Otevřené kódování

Při konceptualizaci dalších reflexí jsou nalézány kategorie nové, nicméně pokud je nalezena již existující kategorie, která se k textu hodí více, tak bude použita a pomocí třídy pojmů rovnou zařazena do kategorie pomocné. V této fázi nebude abstrakce již tolik detailní z hlediska obsáhlosti textu abstrakce. Zde již bude analyzováno pomocí větší abstrakce a již existujících kategorií.

V prohlášeních Vojtěcha Filipa se myšlenky mísí a jsou složitější na analýzu, nicméně většinu kódů bude zařazena do kategorií, které již byly vytvořeny, a to do: „MANDÁT“, „ÚSPĚCHY NAVZDORY CHYBÁM“, „JINÁ VERZE HISTORIE“, „CESTA K SOCIALISMU“, „NEBYL TO PUČ“. Poslední zmíněnou kategorii z prohlášení více abstrahujeme na „DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ“, a „PRAVICOVÉ KŘÍDLO“, které v analýze více abstrahujeme na „PRAVICOVÝ PUČ“.

Zároveň ale v tomto případě vzniká nutnost vytvořit nové kategorie „OD CHYB SE DISTANCUJEME“ a „TIGRID“. V textu se objevují dvě nové kategorie „MEZINÁRODNÍ SITUACE“ a „HISTORICKÉ KONSEKVENCE“, které následně abstrahujeme do kategorie „HISTORICKÉ SITUACE“. Tyto kategorie budou více rozebrány u textů, kde se budou vyskytovat.

Odpověď na otázku, co si myslí Vojtěch Filip o Vítězném únoru: „*Postup tehdejší vlády měl širokou podporu občany, o čemž svědčí naplněná náměstí a ochota lidí se zapojit*“ (Týden, 2018).

„Kdyby po Únoru 1948 vypsalí komunisté parlamentní volby, byl by podle Filipa výsledek KSČ ještě lepší než v roce 1946“ (iDNES, 2018).

V těchto případech je stejně jako u Grebeníčka vidět kategorie „MANDÁT“. I v následujících textech je kategorizace zřejmá.

„K otázce KSČM Filip dále řekl, že Únor 1948 prošel ústavním způsobem, na rozdíl od roku 1989“ (Haló noviny, 1999).

Rok 1948, byl to puč, nebo revoluce? Vojtěch Filip, předseda Poslaneckého klubu KSČM: *„Já si myslím, že to byla revoluční změna, provedená demokratickými prostředky“ (ČT 1, 1999).*

K otázce KSČM Filip dále řekl: *„Únor 1948 prošel ústavním způsobem, na rozdíl od roku 1989“ (Haló noviny, 1999).*

Jednak předpokládám, že pan senátor, pamatuje-li si ještě na školní léta, tak jistě ví, že řada revolucí proběhla nenásilným způsobem. A jednak musí vědět, že i únor 1948 proběhl přesně podle ústavy z roku 1920, tedy rovněž ústavním způsobem (Parlamentní listy 2011).

Velice často vyskytující se kategorii „NEBYL TO PUČ“ se s texty výše proplétá i s dalšími jevy, proto bude kategorie více abstrahována do „DEMOKRATICKÉHO PŘEV RATU“. Tato kategorie se v čase nemění, nicméně zde bylo vhodnější najít spojení, které pojme všechny výrazy. Dále se postupně objevují dvě kategorie.

„Já myslím, že jsme moc neslavili, ale šlo o 60. výročí únorových událostí v roce 48. My jsme jenom řádným způsobem řekli, že i když došlo k ústavnímu kroku, tzn. že došlo, řekl bych, podpisem prezidenta republiky Edvarda Beneše k tomu, že KSČ se ujala moci, tak samotné to ujetí se moci bylo ústavně čisté. To, co následovalo po něm, nebylo, řekl bych, i podle našich kritérií, to, co se odehrát mělo. Za to, co se odehrávalo v 50. letech, se KSČM omluvila už v roce 89 a chtěli jsme tím v podstatě upozornit, že samotné demokratické převzetí moci neznamená, že ta moc zůstane demokratická“ (Frekvence 1, 2008).

V textu výše se Filip se svou řečí postupně dostává od kategorie „DEMOKRATICKÝ PŘEV RAT“ k nově vzniklé kategorii „OD CHYB SE DISTANCUJEME“. V následujících textech se vyjadřuje k otázce puče, ústavnosti převratu a chybám minulosti. Kategorie jsou díky abstrakci stejně jako kategorie vyskytující se u Grebeníčka.

Redaktor: *Byl únor 1948 komunistickým pučem?*

Vojtěch Filip: *Nebyl. Bylo to provedeno ústavní cestou, dokonce ústavněji, než byla takzvaná sametová revoluce v roce 1989.*

Redaktor: *Moment, ale po uchopení moci komunisty v únoru 1948 došlo k popravám politicky nepohodlných lidí. Další tisíce lidí putovaly do vězení. To nepovažujete za zločiny?*

Vojtěch Filip: *To byly excesy, které odsuzujeme. Od toho se distancujeme. Nechceme opakovat chyby minulosti.*

Redaktor: *Únor 1948 podle vás nebyl puč, ale pak nastaly věci, které i vy odsuzujete?*

Vojtěch Filip: *Jednoznačně. Už jsem mluvil o excesech. Nevím, co po nás pořád chce někdo omluvy. Už jsme se přece mnohokrát omluvili. Kdo to chtěl slyšet, tak to slyšel, kdo nechce, chce omluvu každý den. Je to z jejich strany jen politická hra (iDNES, 2008).*

Jak bylo výše avizováno, Filip se zde vyjadřuje k ústavnosti převratu a jeho chybám. Tyto texty lze opakovaně zařadit do kategorií „*DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ*“ a „*OD CHYB SE DISTANCUJEME*“.

Otázka redaktora: *Dovoluji si podotknout, že tehdy byly velké debaty o československé cestě k socialismu, které vedl i Gottwald, a ty ustaly právě únorem 1948.*

Host (Vojtěch Filip): *Já myslím, že ustaly zejména až po roce 1950, kdy Klement Gottwald byl zatlačen tlakem tehdejšího sovětského vedení do defenzivy. Když přiletěl z pohřbu Stalina do Prahy zpět, tak ač byl vážně nemocen, tak všichni to kvitovali, že přiletěl a že byl nadšen novou možností, novou situací, která se skýtala i pro vedení Komunistické strany Československa (Radiožurnál, 2003).*

Z textu výše, kde Filip popisuje pounorové události, lze vypozařovat kategorii „*CESTA K SOCIALISMU*“.

„Únor byl podle ústavy. Nejednalo se o puč. Co je puč? Násilný politický převrat uskutečněný malou skupinou osob. Byl Únor násilným politickým převratem? Kdo podal demisi ze svých ministerských funkcí? Komunisté? Únor byl vítězstvím těch lidí, kteří chtěli společnost, kdy všichni jsou si rovni, kdy majetek není podmínkou získání výhod. To, že se v dalších letech vývoj ubíral jinak, je velká škoda, ale tehdejší mezinárodní situace a další faktory to neumožnily.“ (Filip, 2011, s. 33–34)

Tento text obsahuje vyjádření k několika tématům a lze ho zařadit do stávajících kategorií „MANDÁT“, „DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ“, „ÚSPĚCHY NAVZDORY CHYBÁM“ a „OD CHYB SE DISTANCUJEME“. Zároveň je na konci textu nalezena nová kategorie „MEZINÁRODNÍ SITUACE“.

Z předchozích rozhovorů lze vyzorovat, že Vojtěch Filip byl mnohokrát konfrontován s tím, co si myslí o Vítězném únoru, a z dostupných zdrojů je zřejmé, že se v čase jeho tvrzení prakticky nemění. Konstantně tvrdí, že Únor proběhl podle ústavy a nejednalo se o puč. Zároveň je možné říct, že média tyto kategorie přebírají a ptají se na to, na čem se komunisté sami profilují. Média tak předsedy vybízí k opakovanému používání těchto kategorií.

V tomto odstavci můžeme nalézt nový motiv věnující se historii.

Je nutné si uvědomit, že po vzniku KSC její autorita ve společnosti poměrně rychle rostla. Při volbách v roce 1925 byla druhou nejsilnější politickou stranou. Je třeba, abychom se poučili z vlastní historie. Přestože KSC přijala 21 podmínek Kominterny, Klement Gottwald po druhé světové válce dokázal, že revoluce se dá udělat nikoli se zbraní v ruce, ale s ústavou v ruce. Je to jedno z největších poučení KSC pro mezinárodní komunistické a dělnické hnutí. Jestliže říkají, že únor 1948 byl komunistický puč, já říkám, že to byl pokus o pravicový puč, o zabránění výsledkům voleb v roce 1946 (Haló noviny, 2016).

Kromě tohoto nového motivu se zde vyskytují dvě již známé kategorie „MANDÁT“ a „ÚSPĚCHY NAVZDORY CHYBÁM“. Také je potřeba ustanovit nové kategorie „HISTORICKÉ KONSEKVENCE“ a „PRAVICOVÝ PUČ“. „PRAVICOVÝ PUČ“ je nadřazená kategorie „PRAVICOVÉMU KŘÍDLU“, proto již nebude tato kategorie potřeba. Zároveň kategorie „MEZINÁRODNÍ SITUACE“ a „HISTORICKÉ KONSEKVENCE“ jsou si do jisté míry podobné. Proto bude v práci dále pracováno s pojmem „HISTORICKÁ SITUACE“. Níže jsou rozebírány další Filipova vyjádření k Únoru.

Otázka redaktora: *Dovolují si podotknout, že tehdy byly velké debaty o československé cestě k socialismu, které vedl i Gottwald a ty ustaly právě únorem 1948.*

Stačí si otevřít některé z našich, tedy většinou jen česky psaných novin a časopisů, stačí si poslechnout komentáře, a nejen ty, reportáže, a nejen ty, poslechnout moderátory zábavných pořadů, a nejen ty, v televizi a na radiových vlnách. To, co například nám

bezostyšně tvrdí o nedávné minulosti, o puči v únoru 1948, o chudácích šlechticích, kteří museli ještě v době nedávné pracovat nebo žít na svých zámcích za hranicemi našeho státu, o lidech, kteří přes noc získali tím nejpodivnějším způsobem miliardové majetky a dnes jsou nám představováni jako elita národa, o nutnosti platit za zdraví, za školy, za všechno, protože někdo sahá svými rukama po dalším zajímavém majetku a má na to – jsme přece svobodná země – právo (Haló noviny, 2005).

I tento text lze zařadit pod kategorii „JINÁ VERZE HISTORIE“.

To, co propagandisté pokládají za jednou provždy dané ve smyslu jejich výkladu, se s novými generacemi, které stále více odmítají stereotyp současných vykladačů dějin, najednou znovu objeví. Dobře si pamatují, jak zděšeně vypadal novodobý rádoby vykladač historie, když slovo puč, frekventované v souvislosti s únorem 1948, odmítl i jeden z jeho účastníků, novinář a politik Pavel Tigrid, kterého opravdu nikdo nemohl podezírat z podpory KSČM (Haló noviny, 2021).

A stejně tak tento. V druhé části textu lze také vyzorovat kategorii „NEBYL TO PUČ“. Také je již v textech podruhé obsažena obhajoba Pavlem Tigridem, proto práce zařadí další kategorii „TIGRID“.

Axiální kódování

U Vojtěcha Filipa je identifikováno jedenáct kategorií, z toho pět kategorií z již původního kódování. Zároveň všechny kategorie se vtělují do původní analýzy Miroslava Grebeníčka a není žádné téma, které by bylo typické jen pro něj, tedy Vojtěch Filip reflektuje všechny kategorie, které reflektoval Miroslav Grebeníček, a k tomu přidává ještě šest kategorií.

Zároveň je třeba brát ohled na to, že kategorie mandát, demokratický převrat, byly chyby, ale i úspěchy a jiná verze historie se často opakují.

U Vojtěcha Filipa se nedá vysledovat žádná zásadní změna v motivech či rozšiřování témat. Informování je jednotné a odpověď formuluje podle toho, kolik dostane prostoru. Zároveň se nedá říct, že by motivy byly v rozhovoru jiné než v knize či proslovu. Níže budou tučně uváděny kategorie, které se opakovaly v předchozím výzkumu.

Pomocné kategorie	Existující kategorie	Nové kategorie
Příčinné podmínky	MANDÁT	
Strategie jednání	PRAVICOVÉ KŘÍDLŮ	PRAVICOVÝ PUČ
Jev	NEBYL TO PUČ	DEMOKRATICKÝ PŘEVRAAT
Kontext	CESTA K SOCIALISMU	HISTORICKÁ SITUACE
Intervenující podmínky	ÚSPĚCHY NAVZDORY CHYBÁM	
Následky	JINÁ VERZE HISTORIE	OD CHYB SE DISTANCUJEME, TIGRID

Tabulka 2: Axiální kódování – Vojtěch Filip
Zdroj: Vlastní zpracování

3.1.2 Místopředsedové

V zakotvené teorii u předchozích dvou předsedů nalézáme kategorie a motivy, které se překrývají, tudíž se vydávají pouze jedním směrem. Jak již bylo v předchozím textu uvedeno, pokud k tomu bude prostor a důvody, výzkum se bude věnovat i místopředsedům. Zatím analýza naznačuje, že postoje předsedů jsou poměrně podobné a pro úplný obrázek a případné nalezení i jiných názorových proudů bude analýza pracovat i s dalšími lidmi v nižším vedení. Zároveň bude tato kapitola již více abstrahovat a používat již existující kategorie, pokud to bude třeba.

Při zadání jména jednoho z místopředsedů a hesla Vítězný únor 1948 do databáze Anopress je nalezeno v součtu přes 750 článků. I zde musí články projít důkladnou selekcí, opět nastává velká chybovost zobrazení a přímo tomuto motivu se věnuje jen menší část. Nejčastěji se k tomuto tématu vyjadřovali Miloslav Ransdorf, Jiří Dolejš, Stanislav Grospič a Josef Skála, kterým patří zhruba 2/3 vyselektovaných pramenů, a proto jim bude dána samostatná kapitola. Ostatní místopředsedové, pokud se vyjádřili, budou shrnuti do samostatné kapitoly.

Ačkoliv většina místopředsedů má sociální síť, tak ji k okomentování Února nepoužila. Výjimkou je Stanislav Grospič, který na oficiálním facebookovém profilu KSČM měl příspěvek ve formě článku k tomuto tématu, který bude zahrnut.

3.1.2.1 Miloslav Ransdorf

Výrazná osobnost KSČM podílející se velkou měrou na jejím vzniku a směřování viz kapitola Historie a význam KSČM. Místopředsedou byl od roku 1993 do roku 2004 a ve straně byl považován za představitele reformního proudu. Miloslav Ransdorf vydal sedmnáct knížek, nicméně většina se věnuje husitství a ani jedna se nevěnuje Vítěznému únoru. Zároveň nikdy nebyl aktivní na sociálních sítích.

Otevřené kódování

U Miloslava Ransdorfa můžeme najít kategorie „*ÚSPĚCHY NAVZDORY CHYBÁM*“, „*HISTORICKÁ SITUACE*“, „*DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ*“, „*CESTA K SOCIALISMU*“ a „*MANDÁT*“. Zajímavým zjištěním pro další výzkum je, že některé kategorie chybí.

„Ani nově odhalované skutečnosti o komunistických čistkách v padesátých letech vás alespoň částečně nesvedly ze stranické cesty? Brzy to bude padesát let od února 1948. Kdybych to měl shrnout do jediné věty: Ukradená revoluce. Revoluce, která se odcizila svému původnímu zaměření, původním představám, a to i v ekonomice. Jako historik vím, že tohle je naprosto zákonitá záležitost – lidé obvykle začínají revoluce s úplně jinou představou. A jako by se dějiny lidem vysmívaly, vzejde z toho něco úplně jiného. Dnes je jednoduchá rovnice – minulý režim rovná se StB plus kriminály plus zločiny plus justiční vraždy. Ale ono je to složitější, režim se vyvíjel, původní totalitarismus postupně vyvanul, zůstal režim autoritativní, ochuzený o dimenzi lidských práv, ale přinášel velice solidní standard v oblasti práv sociálních, solidní standard kulturní a životní úrovně. Původní monolit zvětral, a nakonec to centrum fungovalo jako určitý zastupitelský orgán jednotlivých složek byrokracie – hospodářské, bezpečnostní atd“ (Severočeské noviny, 1997).

Zde můžeme najít kategorie „*ÚSPĚCHY NAVZDORY CHYBÁM*“, „*HISTORICKÁ SITUACE*“ a „*DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ*“. V kategorii „*ÚSPĚCHY NAVZDORY CHYBÁM*“ je vidět jiný postoj než u předchozích subjektů. Je zde přikládána větší váha chybám. To je nutno reflektovat v závěrech práce. Stejně jako v tomto textu lze i v textu níže nalézt několik kategorií.

Před 51 lety, 25. února 1948, byl završen čtyřletý průběh národní a demokratické revoluce převzetím moci v Československu a rekonstruovanou vládou Národní fronty.

Tato změna měla ve své době většinovou podporu obyvatelstva a odrážela sociální, ekonomické i kulturní aspirace širokých vrstev československého lidu. Byla zasazena do tehdejších pokusů o reformu hospodářství i společenského zřízení, kdy nejsilnější ekonomiky světa se po druhé světové válce zavázaly udržovat plnou zaměstnanost, budovat sociální stát a zaručit větší míru životních jistot pro své obyvatele. Těmto dobovým tendencím také odpovídal program KSČ ve volbách 1946. Pro jeho uskutečnění hlasovalo v českých zemích 40 % obyvatel a tato podpora se v následujících letech nesnížila, ale naopak získávala novou dynamiku. Bylo tragickým selháním, byť i podmíněným poválečným rozdělením Evropy a světa a vypjatou konfrontací mezi nově se utvořivšími bloky, že se KSČ odklonila od svého volebního programu z roku 1946 a postupně nekriticky přebírala teorii i praxi sovětského zřízení. Přesto ale tento dobově omezený pokus, svým způsobem „ukradená“ revoluce, přinesl i mnoho pozitivních rysů, jejichž význam občané mohou docenit až dnes. Především jde o solidní sociální, ekonomický i kulturní standard, všeobecnou dostupnost hodnot vědy a kultury v nejširším slova smyslu. Neodpuštělným ochuzením myšlenky socialismu bylo to, že byl zbaven dimenze politických svobod. KSČM na základě prožitých a reflektovaných dějin komunistického hnutí v ČSR i v zahraničí zakládá svou vlastní strategii na rozvoji občanské společnosti, nikoli na jejím potlačování. (Haló noviny, 1999).

Těchto několik kategorií lze vypořádat v následujícím pořadí: „DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ“, „CESTA K SOCIALISMU“, „MANDÁT“, „HISTORICKÁ SITUACE“, opět „MANDÁT“, opět „HISTORICKÁ SITUACE“, „ÚSPĚCHY NAVZDORY CHYBÁM“ a opět „HISTORICKÁ SITUACE“.

Axiální kódování

Ačkoliv se Miloslav Ransdorf tématu Vítězného února několikrát věnoval, nenalezneme u něj žádné nové kategorie. Všechna jeho prohlášení můžeme zahrnout do již existujících kategorií. Zajímavým zjištěním u něj je, že určité kategorie chybí. Chybějící kategorie jsou „PRAVICOVÝ PUCĚ“, „JINÁ VERZE HISTORIE“, „OD CHYB SE DISTANCUJEME“ a „TIGRID“. Tučně jsou označena nalezená témata.

Pomocné kategorie	Existující kategorie
Příčinné podmínky	MANDÁT
Strategie jednání	PRAVICOVÝ PUČ
Jev	DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ
Kontext	CESTA K SOCIALISMU, HISTORICKÁ SITUACE
Intervenující podmínky	ÚSPĚCHY NAVZDORY CHYBÁM
Následky	JINÁ VERZE HISTORIE, OD CHYB SE DISTANCUJEME, TIGRID

Tabulka 3: Axiální kódování – Miloslav Ransdorf
Zdroj: Vlastní zpracování

3.1.2.2 Jiří Dolejš

Ve funkci místopředsedy je Jiří Dolejš již od roku 1999 až dodnes, až na tříletou pauzu od roku 2009 do roku 2012. Za KSČM je často označován jako představitel reformního proudu. Pokud má dostatek prostoru, posouvá svoje myšlenky dál. Zajímavé je, že pokud je debata na téma Vítězného února 1948, například v televizi nebo novinách, velmi často se zde v průběhu let objevuje. A i přes své názory, které konstantně prezentuje je nadále místopředsedou strany, tudíž se dá předpokládat, že musí mít v rámci strany konstantní podporu. Z toho se dá vyvodit, že se v KSČM najde část základny, která reprezentuje tento druh pohledu. Jiří Dolejš napsal jednu knihu, která se tématu Února se nevěnuje.

Otevřené kódování

Redaktor: „*Pane Dolejši, prosím, nejdřív mohl byste krátce vysvětlit, co znamená, že se KSČM hlásí, teď cituji z dokumentu, k revolučnímu základu února 1948?*“

Jiří DOLEJŠ, místopředseda strany / KSČM /: *To je prosté. Zkrátka po druhé světové válce si nejsem Československo, ale i jinde v Evropě lidé přáli podstatnou změnu, volili strany, které se nebály hovořit a uvažovat prakticky o socialismu, koneckonců to nasvědčoval i volební výsledek v roce 46, a tudíž když došlo k mocenskému střetu, tak, řekněme, změna, která by posunula ten projekt socialismu, byla pro nás odrazem jedné prání lidí a jedné určitého historického procesu, zkrátka měla vždy negativní zkušenost s kapitalismem a chtěli něco jiného.*

Ve zkoumaném textu výše se znovu opakují často vyskytující se kategorie „MANDÁT“, „CESTA K SOCIALISMU“ a „HISTORICKÁ SITUACE“. Niže bude rozebíráno další vyjádření Dolejše v tomto rozhovoru. To je ale komplexnější a na rozdíl od první zkoumané odpovědi dotýká většího počtu kategorií.

Moderátorka: *Víte, pane Dolejši, mně není jasné, jestli se hlásíte ke způsobu, jakým se komunistická strana chopila v Československu moci, a také k tomu, co následovalo v padesátých letech, a víme všichni, co to bylo.*

Jiří DOLEJŠ, místopředseda strany / KSČM /: *Tak samozřejmě, že ten režim už byl jaksi provázaný řadou problémů, z nichž politické procesy, nebál bych se použít slovo vraždy z padesátých let, byl jedním z nich, takže my se samozřejmě k tomu nemůžeme hlásit. A kdo se zajímá o KSČM, tak ví, že se od zneužívání moci distancujeme, ale nedistancujeme se právě od ideji socialismu, která byla v kořenech toho, co se odehrávalo 25. února, a připomínám, že je to určité československé specifikum, ale že se tak odehrávalo v ústavním rámci* (Radiožurnál, 2016).

Zde můžeme nalézt kategorie: „ÚSPĚCHY NAVZDORY CHYBÁM“, „OD CHYB SE DISTANCUJEME“, „CESTA K SOCIALISMU“ a „DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ“. Dále se Dolejš k tématu vyjadřuje například v Parlamentních listech.

Podle místopředsedy KSČM Jiřího Dolejše: *„Únor byl začátkem cesty, která nakonec ideál poškodila, protože už nebyla opřena o demokratickou vůli, ale byla diktátem. Mix rovnostářské emancipace a represe monopolu moci byl demotivační, a tak prohrál. Ideál socialismu bez chyb minulosti je tak pojítkem s revolučním nadšením před 66 lety.“* (Parlamentní Listy, 2014)

Zde se objevuje nová kategorie „NEDOKONALÝ PROCES“, která bude abstrahována z „ÚSPĚCHY NAVZDORY CHYBÁM“ a „IDEÁL BYL POŠKOZEN“. Je nutno přistoupit k této abstrakci z důvodu absence úspěchů u reflexe Jiřího Dolejše a zároveň větší váhy neúspěchů od Miloslava Ransdorfa. V poslední části textu je kategorie „CESTA K SOCIALISMU“.

„Neuškodí také konstatovat, jak je to s údajným pučistickým rozměrem tehdejších událostí. I kritik komunistů Pavel Tigrid kdysi napsal: „Únorový puč nebyl žádný puč. To bylo, jak říkají komunisté, vcelku správně, legální převzetí moci speciálními prostředky.“ Ano, byl to otevřený a zdaleka ne idylický mocenský střet skupin, které měly různé

představy o dalším vývoji. Ale ústavní procedury byly při výměně vlády respektovány, i když debaty nad zmíněnými speciálními prostředky převzetí moci by neměly být rozhodně tabu.“ (Haló noviny, 2014)

V tomto textu lze kromě na první pohled výrazné kategorie „TIGRID“ nalézt novou kategorii „STŘET“, která bude abstrahována z „PRAVICOVÉHO PUČE“ a „STŘETU DVOU SKUPIN“. V poslední části textu se, u Dolejše již podruhé, objevuje také kategorie „DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ“.

Jiří Dolejš zde zřejmě popisuje také skupinu, která se také pokoušela o jiný směr režimu, ale v rámci opakovaného porovnávání se rozhodně nedá označit jako pravicová. Tyto dvě subkategorie budou následně reflektovány v selektivním kódování.

I když preference KSČ od voleb 1946 začaly klesat, lze říct, že na přelomu roku 1948 ještě stála většina národa na straně Gottwaldem navrhovaného socialistického řešení a vnímala ho jako možnost života vyšší sociální kvality. Únorem 1948 se Gottwaldovi splnil sen – definitivní převzetí moci a cesta k budování vytouženého socialismu. Gottwald tehdy ještě využil poválečné prestiže KSČ a obrátě legalizoval převzetí moci (Britské listy, 2006).

Zde vyvstává zajímavý rozpor s Vojtěchem Filipem, který tvrdil, že preference byly vyšší než v roce 1946. Nicméně Jiří Dolejš i tak tvrdí, že se jedná o většinu, takže stále lze použít kategorii „MANDÁT“. Zároveň je zde kategorie „CESTA K SOCIALISMU“.

Jiří Dolejš provozuje jako jediný ze zkoumaných subjektů internetový blog, kam sám píše. Na něm věnoval dva články Vítěznému únoru, kde jsou více rozepsané motivy, nicméně nepřináší žádné nové kategorie.

Axiální kódování

Jiří Dolejš se tématu Vítězného února věnoval opakovaně, nicméně i přes to, že je z obecné znalosti komunistické strany známý tím, že informuje o Vítězném únoru mírněji než předsedové stran a je v projevu více pokorný a snaží se na věci dívat i z druhé strany, kategorie a jeho reflexe v mnohém zůstává v principu stejná jako u jeho spolustraníků. Ve dvou kategoriích bylo ovšem nutno více abstrahovat, abychom pojali i jeho názory. Jiří Dolejš nepoužívá motiv s úspěchy a zároveň nepoužívá pojmy o snaze převzetí moci pravicovými silami. Obě tato témata zčásti reflektuje, nicméně více obecně. Z toho důvodu je potřeba pojmut více obecně i kategorie „STŘET“ a „NEDOKONALÝ

PROCES“. Mimo něj můžeme jeho prohlášení zahrnout do již existujících kategorií. Zároveň po tomto abstrahování by se kategorie „*NEDOKONALÝ PROCES*“ lépe hodila i pro označení kategorie u Miloslava Ransdorfa. Zároveň oba „reformisté“ nereflektují kategorie „*JINÁ VERZE HISTORIE*“.

Pomocné kategorie	Existující kategorie	Nová kategorie
Příčinné podmínky	MANDÁT	
Strategie jednání	PRAVICOVÝ PUČ	STŘET
Jev	DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ	
Kontext	CESTA K SOCIALISMU, HISTORICKÁ SITUACE	
Intervenující podmínky	ÚSPĚCHY NAVZDORY CHYBÁM	NEDOKONALÝ PROCES
Následky	JINÁ VERZE HISTORIE, OD CHYB SE DISTANCUJEME, TIGRID	

Tabulka 4: Axiální kódování – Jiří Dolejš
Zdroj: Vlastní zpracování

3.1.2.3 Stanislav Grospič

Je místopředsedou od roku 2012. V minulosti se dopustil několika kontroverzních výroků a jeho výroky byly častou součástí předchozích pramenů. Z těchto důvodů je často označován jako představitel ortodoxního komunistického křídla. Stanislav Grospič jako jediný představitel napsal něco o tomto tématu na sociální síti, zároveň ale nikdy nenapsal žádnou knihu.

Otevřené kódování

V rozhovoru pro Radiožurnál Grospič vyjadřoval svůj názor k ústavnosti převratu podobně jako jeho spolustraníci.

Já ho beru jako historické datum, které nelze nijak z historie vymazat, pominout, přejít, je potřeba ho vnímat ve všech historických souvislostech a je potřeba také vnímat, že 25. února 1948 nedošlo k žádnému porušení právních předpisů ani platné ústavy tehdejšího Československa. Já mám za to, že se bavíme o pětadvacátém únoru roku 1948, o té situaci,

která v té době byla, a pětadvacátý únor 1948 neznamenal žádné porušení tehdejší ústavy ani právního řádu Československa (Radiožurnál, 2014).

Kategorie, do které lze text zařadit je jednoznačně „*DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ*“.

Ve skutečnosti se k puči chystala pravice ve snaze udržet si svou ekonomickou moc, své soukromokapitalistické vlastnické vztahy. Jestli ústavně vyřešená vládní krize opírající se o nejsilnější politickou stranu z voleb 1946, kterou byla KSČ, nebo třeba dnešní hrátky pravice, znásilňování právního řádu naší republiky a zakrývání korupce. Každopádně to, co dnes pravice předvádí, je podvodem a pohrdáním občany této země. Pravice však pravdu nepotřebuje, a proto přepisuje historii. Pozitivní historickou zkušenost z vědomí lidí však vymazat nelze (Haló noviny, 2011).

V tomto textu je kategorií hned několik a to „*STŘET*“, „*DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ*“, „*MANDÁT*“ a „*JINÁ VERZE HISTORIE*“.

Níže bude uvedeno několik úryvků z článku publikovaného na stránkách Facebook.com. Byly vybrány části článků, kde se Grospič věnoval Únoru a rozděleny budou podle kategorií, které v nich lze nalézt.

Co byl vlastně »ten Únor«? Je třeba si přečíst zmíněný Košický vládní program a poté vládní program z roku 1946, podotýkám vlády Národní fronty, pod níž je podepsán nejen Gottwald, ale i Zenkl, Šrámek, Ursíny, Hála, Drtina, Pietor a další ministři tehdejšího kabinetu. Píše se v nich nejen o sociální politice státu, rovnosti národů, vděčnosti k osvoboditelům, včetně našeho zaměření na Sovětský svaz, který měl být zárukou proti další rozpínivosti německého militarismu, o pozemkové reformě, ale i o humanistických zásadách, na nichž se má rozvíjet naše demokracie (Facebook, 2020).

V textech výše je patrná kategorie „*HISTORICKÁ SITUACE*“.

Musím v té souvislosti připomenout slova Pavla Tigrida, jenž se po Listopadu vrátil do republiky, který přiznal nejen zákonnost tehdejšího postupu komunistů, ale i naprosté selhání představitelů buržoazních stran (Facebook, 2020).

Zde nalézáme kategorii: „*TIGRID*“.

Únor se tedy stal začátkem éry zvané socialismus. Mnohé se v ní povedlo, ale byly i chyby, které dokázaly zpomalit, či dokonce zastavit nemálo pláň. To později dokonce znamenalo ztrátu značné části důvěry v komunistickou stranu. Hodnotíme-li však objektivně celou éru

socialismu, musíme konstatovat, že nebýt jí, naše republika by se nikdy nestala jednou z nejprůmyslovějších zemí světa, státem s rozvinutým sociálním zabezpečením (Facebook, 2020). Zde nalézáme kategorie: „*CESTA K SOCIALISMU*“ a „*NEDOKONALÝ PROCES*“.

Axiální kódování

V případě Stanislava Grospiče, můžeme nalézt články, které se velmi obsáhle vyjadřují o Vítězném únoru. Ve svých prohlášeních je ostřejší, nicméně konstantní v čase beze změn. Ovšem po větší abstrakci kódu a opakovaném porovnávání můžeme dojít k původním kategoriím. V rámci opakovaného porovnávání sice opět docházíme k hlavní kategorii NEDOKONALÝ PROCES, ale subkategorie jsou odlišné oproti Jiřímu Dolejšovi a Miloslavovi Ransdorfovi. To je nutné brát v potaz v selektivním kódování.

Zároveň u Stanislava Grospiče chybí kategorie „*OD CHYB SE DISTANCUJEME*“.

Pomocné kategorie	Existující kategorie
Příčinné podmínky	MANDÁT
Strategie jednání	STŘET
Jev	DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ
Kontext	CESTA K SOCIALISMU, HISTORICKÁ SITUACE
Intervenující podmínky	NEDOKONALÝ PROCES
Následky	JINÁ VERZE HISTORIE, OD CHYB SE DISTANCUJEME, TIGRID

Tabulka 5: Axiální kódování – Stanislav Grospič
Zdroj: Vlastní zpracování

3.1.2.4 Josef Skála

Josef Skála byl místopředsedou ve dvou obdobích, od roku 2009 do roku 2010 a od roku 2016 do roku 2018. Za KSČM je označován jako člen ortodoxního neostaliniistického křídla. Napsal 2 knihy, přičemž ani jedna se nevěnuje Vítěznému únoru.

Otevřené kódování

Zde budou rozebírány dva texty, ve kterých se Skála vyjadřuje k Únoru 1948 a to rozhovor v Českém Rozhlase, ve kterém se k dění vyjádřil obsáhle a lze v něm vyzorovat několik kategorií a rozhovor na ČT 24, kde se vyjadřuje méně detailně a své názory spíše shrnuje.

Únorem začal velice dynamický rozvoj této země, sociálně ekonomicky vzato nemá prostě soupeře v celých dějinách a samozřejmě staly se i věci, které se stát neměly. Pro nás jsou dodnes morálním traumatem, pořád se jimi zabýváme a nikdy bychom už nic podobného prostě v budoucnu nechtěli opakovat, ale to jsem řekl úvodem, je také pravda. Bohužel prostě tomu novému zřízení nebylo dáno ani pár hodin, aby mohlo jít svojí cestou, aby ho nechali, aby s ním soutěžili, prostě i to je pravda. Abych řekl za nás za české komunisty, já bych byl velice šťastný, kdyby nám byla tehdy umožněna takzvaná československá cesta k socialismu, která měla úplnou jinou formu prostě než v Sovětském svazu a byla naprosta vůle tehdejšího vedení KSČ tou cestou jít. Události, jaksi mezinárodní kontext tomu všemu zabránil. Můžeme se teď rozebírat, kdo byl čím vinen. Ale není to tak prostě, že komunisté s krvavými očima prostě nastolili někde nějaký teror proti lidem, kteří v rukavičkách proti nim prostě hájili demokracii. Tak to prostě není, pánové. Byl to střet. Tak puč v žádném případě, někteří z vás to tady řekli, i Pavel Tigrid, jehož jaksi podezírat z velkých sympatií ke komunistům by bylo komické, tak ve svých knihách vydal i v emigraci, čestně přiznal, že Únor byl proveden ústavní demokratickou cestou a že prostě druhá strana zpanikařila a spáchala harakiri sama prostě, takže to jako zkusme, od toho neustupovat (Český rozhlas 6, 2007).

V textu se vyskytují jednotlivá vyjádření, která lze rozdělit do různých kategorií. To jsou: „CESTA K SOCIALISMU“, „NEDOKONALÝ PROCES“, „HISTORICKÁ SITUACE“, „JINÁ VERZE HISTORIE“, „STŘET“, „DEMOKRATICKÝ PŘECHOD“ a „TIGRID“.

Josef SKÁLA, místopředseda strany / KSČM /: Já se domnívám, že samotný Únor až takovým balvanem není. Pokud jde o Únor, tak Únor byl vyvrcholením velmi tragické lekce toho obrazně řečeno Bermudského trojúhelníku Mnichova, okupace a války a byla to společenská změna, která nesporně prostě měla podporu ve většinové veřejnosti (ČT 24, 2017).

V druhém textu se objevují už jen kategorie „HISTORICKÁ SITUACE“ a „MANDÁT“.

Axiální kódování

V případě Josefa Skály jsou k dispozici pouze rozhovory, ve kterých se vyjadřuje k Vítěznému únoru. Ve svých prohlášeních je také ostřejší, což se na rozdíl od Grebeníčka v čase nemění. Po větší abstrakci kódu a opakovaném porovnávání je docházeno k původním kategoriím. Stejně jako u Stanislava Grospiče chybí kategorie „OD CHYB SE DISTANCUJEME“.

Pomocné kategorie	Existující kategorie
Příčinné podmínky	MANDÁT
Strategie jednání	STŘET
Jev	DEMOKRATICKÝ PŘEVRA
Kontext	CESTA K SOCIALISMU, HISTORICKÁ SITUACE
Intervenující podmínky	NEDOKONALÝ PROCES
Následky	JINÁ VERZE HISTORIE, OD CHYB SE DISTANCUJEME, TIGRID

Tabulka 6: Axiální kódování – Josef Skála

Zdroj: Vlastní zpracování

3.1.2.5 Ostatní místopředsedové

Ti se k tématu vyjadřují velmi marginálně. Někteří, jako je například Zuzka Bebarová-Rujbrová, Jiří Maštálka a další, se k tématu nevyjádřili vůbec, ostatní velmi sporadicky. Všechny jednotlivé použitelné případy budou analyzovány níže. Jediný, kdo z těchto místopředsedů napsal knihu, byla Kateřina Konečná. Tato kniha se tématu Února nevěnuje.

Otevřené kódování

Uvedena budou nalezená vyjádření Kateřiny Konečné, Petra Šimůnka a Václava Exnera, která jsou stručnější povahy, na rozdíl od dalšího vyjádření níže, od Václava Orta, které je obsáhlejší a vyskytuje se v něm několik kategorií, které již byly vydefinovány.

Je to výročí, kdy se národ rozhodl zkusit jinou cestu společnosti, která by nebyla založená na penězích, jako je kapitalismus. Bohužel ji mimo celé řady úspěchů provázely i neomluvitelné chyby. Dnes se sluší připomenout, že není ohrožena demokracie jako taková, ale její základní premisa – tudíž že většina má právo rozhodnout. Místo ní si toto právo uzurpují různé spolky, chvílky a herecké figurky,” řekla nám komunistická europoslankyně Kateřina Konečná (Parlamentní listy, 2020).

Ve vyjádření Konečné k výročí Vítězného února lze najít kategorie „MANDÁT“ a „NEDOKONALÝ PROCES“.

Místopředseda ústředního výboru KSČM Petr Šimůnek označil únorový převrat za nastolení lidové a demokratické vlády. „*Překrucují se tady dějiny. Ve skutečnosti šlo o dvanáct pravicových ministrů, kteří vydírali prezidenta Beneše.*“ (iDNES, 2013).

Z tohoto krátkého vyjádření Šimůnka vyplívá kategorie „*STŘET*“.

Zbytek citací níže je vyjádřením Václava Exnera k Únoru 1948, popřípadě k jeho následkům. Pod všemi texty budou, tak jako doposud, určeny jednotlivé kategorie, které se v textech nachází. Exner ve svých prohlášeních obsáhne velkou část z vydefinovaných kategorií.

Václav Exner: *“My se dneska na únor 1948 díváme tak, že šlo o změnu vlády v rámci ústavy, že ta pravice tehdejší udělala chybu a za tu chybu potom pykala.“* (ČT 1, 2014)

V tomto vyjádření se objevují kategorie „*STŘET*“ a „*DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ*“.

Václav Exner: *„Revoluci není třeba dělat násilím, když je možná parlamentní cestou.“* (Český rozhlas 6, 2003)

Zde lze vidět kategorie „*DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ*“.

V článku pro Haló noviny od Václava Orta Únor osvobozený od nepravd můžeme nalézt také již objevené kategorie.

Obavu z výsledků voleb ovšem komunisté mít nemuseli. Průzkumy veřejného mínění a volby do závodních rad ukázaly něco zcela jiného. Veřejné mínění nadále preferovalo komunisty a zřejmě v českých zemích by také zvítězili větším počtem hlasů než v roce 1946 (Haló noviny, 2021).

V tomto textu je kategorie „*MANDÁT*“.

Demise z 20. února svědčí spíše o strachu z výsledku voleb, které byly stanoveny na květen. Pokud by prezident demisi nepřijal, vláda by podle jejich scénáře odstoupila a byla až do voleb, které se mohly podle potřeby odsunout, zemi řídil úřednický kabinet, pro nějž byl premiér už dokonce vybrán. Zvolený termín demise i zvolený důvod se brzy ukázaly jako málo přesvědčivé a lidé to pochopili (Haló noviny, 2021).

Zde lze nalézt kategorie „*STŘET*“ a „*MANDÁT*“.

I pravicové strany se však pokoušely vytvořit dokonce ještě před 20. únorem své ozbrojené skupiny pod hlavičkou Svazu brannosti a »branných komisí« při sekretariátech demisujících stran (Haló noviny, 2021).

I v tomto vyjádření se objevuje kategorie „*STŘET*“.

Vzpomínáme-li dnes výročí Února, pak jako demokratického ústavního přechodu od kapitalismu k socialistickému systému a oproštujeme ho od nepravd, které jsou s ním dnes pravici spojovány (Haló noviny, 2021).

V posledním textu lze nalézt kromě již opakující se kategorie „*DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ*“ také druhou, u Exnera zatím nevyskytující se kategorii, „*JINÁ VERZE HISTORIE*“.

Axiální kódování

U místopředsedů se již neobjevují žádné nové kategorie ani motivy. Kód je tedy dobře nasycen a je možné přejít k finální fázi selektivního kódování.

Pomocné kategorie	Existující kategorie
Příčinné podmínky	MANDÁT
Strategie jednání	STŘET
Jev	DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ
Kontext	CESTA K SOCIALISMU, HISTORICKÁ SITUACE
Intervenující podmínky	NEDOKONALÝ PROCES
Následky	JINÁ VERZE HISTORIE, OD CHYB SE DISTANCUJEME, TIGRID

Tabulka 7: Axiální kódování – ostatní místopředsedové
Zdroj: Vlastní zpracování

3.2 Selektivní kódování

V tuto chvíli je axiální kódování zakončováno prací s centrální kategorií. Je nutné zvolit centrální kategorii, okolo které bude stavěn příběh. V tabulce níže jsou vyříděny již vypracované kategorie a nyní je potřeba na jejich základě vytvořit teorii zakotvenou v datech.

Pomocné kategorie	Existující kategorie
Příčinné podmínky	MANDÁT
Strategie jednání	STŘET
Jev	DEMOKRATICKÝ PŘEVRA
Kontext	CESTA K SOCIALISMU, HISTORICKÁ SITUACE
Intervenující podmínky	NEDOKONALÝ PROCES
Následky	JINÁ VERZE HISTORIE, OD CHYB SE DISTANCUJEME, TIGRID

Tabulka 8: Axiální kódování – souhrn všech kategorií

Zdroj: Vlastní zpracování

Jako centrální kategorie se zdá být nejvhodnější kategorie „*DEMOKRATICKÝ PŘEVRA*“, která díky opakovaným porovnáním dává největší smysl jako centrální slovo, na které navazují ostatní kategorie. Zároveň je třeba věnovat pozornost teoretické nasycenosti. V tomto směru teorie uspěla, neboť v podkapitole ostatní předsedové se kategorie opakují a nenalézáme kategorie nové. V rámci srovnání nově vzniklých kategorií v průběhu času lze formulovat závěry na jejich četnosti a také lze najít stabilní kategorie, které jsou pro všechny, kteří se tímto tématem zabývají, společné.

	MANDÁT	STŘET	DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ	CESTA K SOCIALISMU	HISTORICKÁ SITUACE
Miroslav Grebeníček	X	X	X	X	
Vojtěch Filip	X	X	X	X	X
Miloslav Ransdorf	X		X	X	X
Jiří Dolejš	X	X	X	X	X
Stanislav Grospič	X	X	X	X	X
Josef Skála	X	X	X	X	X
Ostatní místopředsedové	X	X	X		

Tabulka 9: Selektivní kódování – přehled kategorií č.1
Zdroj: Vlastní zpracování

	NEDOKONALÝ PROCES	JINÁ VERZE HISTORIE	OD CHYB SE DISTANCUJEME	TIGRID
Miroslav Grebeníček	X	X		X
Vojtěch Filip	X	X	X	
Miloslav Ransdorf	X			X
Jiří Dolejš	X		X	X
Stanislav Grospič	X	X		X
Josef Skála	X	X		X
Ostatní místopředsedové	X	X		

Tabulka 10 Selektivní kódování – přehled kategorií č.2
Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky se dozvídáme, že společné kategorie pro všechny zkoumané osoby jsou: „MANDÁT“, „DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ“, „NEDOKONALÝ PROCES“ a „CESTA K SOCIALISMU“. Zároveň zjišťujeme, že skoro u všech je zastoupen i „STŘET“, „TIGRID“ a „JINÁ VERZE HISTORIE“.

Pokud je tedy záměrem vytvořit obecnou teorii zakotvenou v datech a zodpovědět tak výzkumnou otázku této práce, lze odpověď definovat takto: Vedení KSČM reflektuje Vítězný únor jako demokratický převrat, ve kterém se střetly dvě skupiny bojující o budoucí vývoj ve státě. Dnešní většinový pohled na tento den je podle KSČM dezinterpretací a je předkládán jako jiná verze historie, neboť o tom, že Únor byl ústavní v minulosti informoval i Pavel Tigrid. Samotný Únor je vnímán jako cesta k socialismu, kterou vyhrála KSČ, neboť k tomu měla mandát od lidí. Poúnorový vývoj je vnímán jako nedokonalý. Můžeme zde najít ortodoxnější místopředsedy, kteří tvrdí, že ačkoliv byly chyby, bylo i mnoho dobrého. Zároveň můžeme najít i umírněnější místopředsedy, které akcentují spíše to špatné, co se po únoru událo. Někteří z vedoucích představitelů, zauímají názor, že od chyb KSČ by se KSČM měla distancovat.

Z hlediska vyrovnání se s minulostí lze z analýzy textů vyvodit, že KSČM vypráví jiný příběh, než který je podle nich přijímán většinovou veřejností. Vedení komunistické strany definuje vítězný únor jako proces, který byl podle ní demokratický, ústavní a právně v pořádku. Zároveň tento proces cesty k socialismu měl podporu lidí již před Únorem i při něm. Častým argumentem je, že KSČ jednala, jak jednala, protože lid si to přál. Vznik kategorie „STŘET“ zajímavě ukazuje nejednotnost názorů na dané téma, kde pro všechny subjekty mimo Jiřího Dolejše a Miloslava Ransdorfa by sedala kategorie označit „PRAVICOVÝ PUC“ jelikož všichni respondenti hodnotí to, co se stalo, jako za výsledek jednání pravice. Tvrdí, že komunisté za něj spíše nemohli anebo že jednali, jak museli. K přejmenování kategorie došlo až po analýze Dolejšových prohlášení, kde on tento proces definuje jako střet dvou skupin během Vítězného února a vinu pravice na Únoru nezmiňuje. Miloslav Ransdorf se k této kategorii nevyjádřil. Dalším zajímavým zjištěním je, že Vojtěch Filip ve své reflexi obsahuje všechny kategorie. Na tomto zjištění se dá definovat, že Vojtěch Filip akcentuje veškeré názorové proudy s ohledem na toto téma a zastává tak představitele, který reflektuje názory pro oba stranické tábory. V kapitole ostatní místopředsedové se jedná již jen o střípky tvrzení, které nemají v rámci kategorií zásadní výpovědní hodnotu, do té míry, než že jen potvrzují zaběhlé kategorie a žádné nové motivy se zde neobjevují.

Ačkoliv sdělení jsou různá, většina hlavních kategorií je pro zkoumané vedení stejná. V kategorii „*DEMOKRATICKÝ PŘECHOD*“ se všechny subjekty shodnou, že se nejednalo o puč. Následně již nepanuje shoda jak tento „*DEMOKRATICKÝ PŘECHOD*“ přesně nazvat, nicméně to, že jej všichni považují za proces, který absolutně neodpovídá významu slova puč je evidentní. Částečně vypovídající je ovšem i absence kategorií. U členů reformnějšího proudu Jiřího Dolejše a Miloslava Ransdora chybí kategorie: „*JINÁ VERZE HISTORIE*“. Z této absence by se dalo vyvodit, že v současné chvíli spíše přijímají kritickou interpretaci následků Února a jsou k minulosti kritičtější. To lze reflektovat i na tom, že oba tyto představitelé měli mnohem větší tendenci reflektovat chyby v kategorii „*NEDOKONALÝ PROCES*“. Úspěchy zde refleктоvali méně anebo vůbec. Stejný postup je aplikovatelný i u ortodoxnějšího proudu reprezentovaným Stanislavem Grospičem a Josefem Skálou. V jejich případě chybí kategorie „*DISTANCUJEME SE OD CHYB*“. To společně s jejich pojetím chyb v kategorii „*NEDOKONALÝ PROCES*“ může znamenat, že ačkoliv chyby vnímají, mají mnohem větší tendenci reflektovat hlavně úspěšné momenty po Vítězném únoru než reformistický proud. Poměrně nečekaným zjištěním je kategorie „*TIGRID*“. Skoro všichni představitelé vedení KSČM mimo Miloslava Ransdorfa v minulosti použili argumentaci „z druhého tábora“ antikomunistů a opakovaně uváděli informaci, že i představitel protikomunistického tábora Pavel Tigríd měl Vítězný únor za ústavní přechod k novému režimu.

Důležitost této práce spočívá v důkladném rozboru všech dostupných prohlášení od vedoucích představitelů KSČM, kteří se tomuto tématu věnovali, a to včetně let 2010-2021, kde diskuse od českých politologů o reformovanosti KSČM není již tak častá. Analýza může navázat na výzkumy předchozích let a pokusit se propojit tato zjištění. Z předchozí diskuse o reformovanosti KSČM vyloženě nelze souhlasit s Petrem Fialou, že KSČM bude čím dál méně reflektovat odkazy z minulosti KSČ. Minimálně na tomto tématu, je vidět že KSČM se k němu pomocí Facebooku, Haló novin a dalších prostředků opakovaně vrací.

Zároveň z práce vychází podobné závěry jako z výzkumů o vyrovnání se s minulostí Lubomíra Kopečka a Stanislava Balíka. Tato práce také objevuje názorový střet a rozdílný přístup k určitým tématům dvou proudů při tvoření kategorií, jako například u kategorie „*STŘET*“ a „*NEDOKONALÝ PROCES*“. Kopeček ve své práci také definuje dvě skupiny, které se spolu v rámci vyrovnání se s minulostí setkávají na tématu sbírání

voličských hlasů: „*Základní dilema KSČM spočívá v rozporu mezi sbíráním hlasů voličů nových a nepřicházením o ty staré*“ (Kopeček, 2009, s. 417). Tento rozpor uvnitř strany popisuje i Stanislav Balík: „*Nevyjasněný vztah strany k minulosti KSČM a KSČ jako jeden z hlavních důvodů, proč je těžké najít konsenzus na tom, jestli je strana reformovaná, anebo není*“ (Balík, 2004). V diskusi o reformovanosti strany docházíme ke stejným závěrům, a to, že se nedá tvrdit, zda je strana reformovaná. Na tomto tématu Února odhalujeme dva názorové proudy přístupu reflexe chyb v po únorovém vývoji. Příklady tohoto střetu můžeme najít mezi Jiřím Dolejšem a Stanislavem Grospičem, ačkoli oba aktuálně v pozici místopředsedy KSČM mají v kategorii „*NEDOKONALÝ PROCES*“ konstantě rozdílný přístup k hodnocení chyb.

Přestože se práce shoduje se závěry zmíněných výzkumů, její význam a důležitost tkví hlavně v popisu časového období, kterému dnešní politologové nevěnují zásadní pozornost. Již z předpokladu hledání pramenů online bylo více materiálu z těchto let a na základě práce lze tedy konstatovat, že zásadní posun vedoucích představitelů KSČM ve vyrovnání se s minulostí nepozoruje. Nicméně i toto zjištění je pro další výzkumy v této oblasti důležité.

Je nutné zmínit, že ačkoliv lze vyzozorovat změny ve vyjadřování podle toho, k jakému publiku vrcholní představitelé KSČM mluví, na finální kategorie tento jev neměl vliv. Například během proslovu Miroslava Grebeníčka k 70. výročí pořádanému v pražské centrále KSČM je slovník ostřejší, možná více odpovídající publiku, kterému je určen, nicméně kategorie jsou stejné, jako na jakémkoliv jiném prohlášení věnovanému únoru a žádnou novou kategorii nepřináší (Parlamentní listy, 2018b).

Zde se dostáváme k limitům práce. Z chybějících kategorií můžeme činit částečné závěry, nicméně je nutné brát zřetel na fakt, že chybějící kategorie nutně neznamenají, že se na toto téma představitel nevyjádřil. Analýza pracuje se všemi možnými internetovými zdroji a publikacemi, které jsou online. S ohledem na současnou situaci v souvislosti s pandemií covid-19 a to zejména v tuto chvíli při zavřených institucích, je tento faktor pro práci limitující. Nicméně důležitějším zjištěním než kategorie chybějící, jsou spíše kategorie společné. Zejména na jejich základě lze učinit teorii zakotvenou v datech a zodpovědět výzkumnou otázku.

Závěr

Práce se zaměřovala na reformovanost KSČM v rámci vyrovnání se s minulostí. Cílem práce bylo přispět svým závěrem k zodpovězení politologicky časté odborné otázky, do jaké míry je KSČM reformovanou stranou. V práci byly nejdříve uvedeny příčiny, byl představen a vysvětlen pojem Vítězný únor a v rámci této kapitoly byla také důkladně rozebrána všechna témata, která by se v případné analýze výroků mohla objevit. Následně bylo v práci uvedeno umístění KSČM ve stranickém systému České republiky a byla stručně shrnuta její porevoluční historie. Následná kapitola se věnovala všem proudům odborné diskuse o reformovanosti KSČM. Tato diskuse pak byla v práci více zúžena v rámci současné diskuse o jejím vyrovnání se s minulostí.

V druhé části práce byly vysvětleny důvody výběru zakotvené teorie pro tento druh výzkumu, stručně popsána historie této metody a postup, jak z prohlášení vedení KSČM bude nová teorie vznikat. Následně bylo ve třetí části práce přistoupeno k aplikaci metodologie. Použitím otevřeného a axiálního kódování nejdříve skrz předsedy a následně pak přes místopředsedy abstrahovala kategorie, které byly společné pro jejich prohlášení na téma Vítězného února. Kategorie, které práce odhalila byly: „MANDÁT“, „STŘET“, „DEMOKRATICKÝ PŘEVRAŤ“, „CESTA K SOCIALISMU“, „HISTORICKÁ SITUACE“, „NEDOKONALÝ PROCES“, „JINÁ VERZE HISTORIE“, „OD CHYB SE DISTANCUJEME“ a „TIGRID“.

Z těchto kategorií bylo následně možné za použití centrální kategorie „DEMOKRATICKÝ PROCES“ provést teorii zakotvenou v datech následujícího znění: „Vedení KSČM reflektuje Vítězný únor jako demokratický převrat, ve kterém se střetly dvě skupiny bojující o budoucí vývoj ve státě. Dnešní většinový pohled na tento den je podle KSČM dezinterpretací a předkládán jako jiná verze historie, neboť o tom, že Únor byl ústavní, v minulosti informoval i Pavel Tigrid. Samotný únor je vnímán jako cesta k socialismu, kterou vyhrála KSČ, neboť k tomu měla mandát od lidí. Pounorový vývoj je vnímán jako nedokonalý. Můžeme zde najít ortodoxnější místopředsedy, kteří tvrdí, že ačkoliv byly chyby, bylo i mnoho dobrého. Zároveň můžeme najít i umírněnější místopředsedy, kteří akcentují spíše špatné události, které se po Únoru udály. Někteří z vedoucích představitelů zaujímají názor, že od chyb KSČ by se KSČM měla distancovat.“

V rámci většího abstrahování byly v práci naleznuty různé přístupy hodnocení chyb v kategorii „NEDOKONALÝ PROCES“ a další odlišné přístupy hodnocení postupu

opozičních stran v Národní frontě v kategorii: „STŘET“. V tomto rozdílném přístupu jsou odhalovány dvě kategorie přístupu k tématu reformějších místopředsedů Jiřího Dolejše a Miloslava Ransdorfa a ortodoxnějších místopředsedů Stanislava Grospiče a Jiřího Skály.

Tím analýza došla k podobným závěrům jako výzkumy o vyrovnávání se s minulostí Lubomíra Kopečka a Stanislava Balíka. Obě tyto práce také objevují dva názorové proudy, které se navzájem střetávají. Tento střet můžeme najít například mezi Jiřím Dolejšem a Stanislavem Grospičem, ač jsou oba aktuálně místopředsedy KSČM, mají v kategorii „NEDOKONALÝ PROCES“ konstantě rozdílný přístup k hodnocení chyb.

U vedoucích představitelů práce neodhalila žádné rozdílné nové kategorie, při proslovech ke stranické základně, rozhovoru do novin, nebo při psaní vlastní knihy. V čase se kategorie vedoucích představitelů příliš neměňují, až na kategorie u Miroslava Grebeníčka, které se v čase rozvíjely a od roku 2009 se objevila nová kategorie: „PRAVICOVÉ KŘÍDLO“.

Důležitost této práce spočívá v důkladném rozboru všech dostupných prohlášení o Vítězném Únoru pomocí zakotvené teorie od vedoucích představitelů KSČM, kteří se v minulosti věnovali tomuto tématu a to včetně let 2010-2021, kde diskuse od českých politologů o reformovanosti KSČM není již tak častá. Ačkoliv analýza neobjevuje zásadní nové závěry v diskusi o vyrovnání se s minulostí, tak může podpořit svými závěry již existující starší závěry a souhlasit, a pro budoucí výzkumy referovat, že v rámci tohoto tématu přetrvávají do dnes.

Práce kvůli současné pandemii covid-19 používala zejména online zdroje, a to ve větší míře, než by autor chtěl. To mohlo být limitující v rámci dostatku materiálů pro důkladnou analýzu. Například databáze AnoPress má své zdroje pouze od roku 1995, tudíž předchozí roky práce nereflektuje.

Při práci bylo nalezeno kontroverzní období pounorového vývoje, proto by autor práce doporučil pro další výzkum toto období podrobit analýze stejným výzkumným způsobem. Při této analýze byly materiály věnující se tomuto období často k dispozici, zejména pak prohlášení vedoucích představitelů KSČM reflektující justičními procesy padesátých let potažmo justiční vraždu Milady Horákové.

Seznam literatury

Literatura

BALÍK Stanislav. *KSČM a její vztah k minulosti* [online]. © 2004 Stanislav Balík [cit. 2021-02-01]. ISSN: 1212-7817. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/4048/5288>.

BASTL, Martin. *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Praha: Grada, 2011. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-3797-3.

BUREŠ, Jan, Jakub CHARVÁT, Petr JUST a Metropolitní univerzita Praha. *Levice v České republice a na Slovensku 1989-2009*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-294-3.

DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7.

FIALA, Petr. *Komunismus v České republice: vývojové, systémové a ideové aspekty působení KSČM a dalších komunistických organizací v české politice*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2249-3.

FIALA, Petr, Maxmilián STRMISKA a Jan HOLZER. *Politické strany ve střední a východní Evropě: ideově-politický profil, pozice a role politických stran v postkomunistických zemích*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2002. ISBN 80-210-3036-4.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK. *Politické strany: původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3192-6.

HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK. *Rudí a růžoví: transformace komunistických stran*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav. 2002. ISBN 80-210-2990-0.

KAPLAN, Karel. *Pět kapitol o únoru*. Brno: Doplněk, 1997. ISBN 80-85765-73-X.

KOPEČEK, Michal. Stigma minulosti, pouto sounáležitosti. První desetiletí českého polistopadového komunismu. *Soudobé dějiny*. 2009. ISSN 1210-7050.

MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861-2004*. Brno: Doplněk, 2005. sv. 2. ISBN 80-7239-180-1.

NÁLEVKA, Vladimír. Světová politika ve 20. století. Praha: Aleš Skřivan ml., 2000. ISBN 80-902261-4-0.

POLÁŠEK, Martin, Vilém NOVOTNÝ a Michel PEROTTINO. *Mezi masovou a kartelovou stranou: možnosti teorie při výkladu vývoje ČSSD a KSČM v letech 2000–2010*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. ISBN 978-80-7419-094-0.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

Volby.cz - Český statistický úřad [online]. © Český statistický úřad, 2020 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <https://volby.cz/>.

Zdroje:

BERGER, Vojtěch. Únor 1948: Zatykáni, vraždy, teror. Nástup komunistů neměl s ústavností nic společného. *Hlidacipes.org* [online]. 2018 [cit. 2021-04-09]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/unor-1948-zatykani-vrazdy-teror-nastup-komunistu-nemel-ustavnosti-nic-spolecneho/>.

BUCHERT, Viliam. Předseda KSČM: Nechceme ani Klause, ani Švejnara. *iDNES.cz* [online]. 2008 [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/predseda-kscm-nehceme-ani-klause-ani-svejnara.A080125_104911_domaci_nad.

Čistý Únor 1948 i Husák ochránce, připomeňte si Grebeníčkovy výroky. *Lidovky.cz* [online]. 2005 [cit. 2021-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/vyber-kontroverznich-vyroku-miroslava-grebenicka.A130208_141824_ln_domov_mct.

DOLEJŠ, Jiří. Gottwald – padouch, nebo hrdina? *Britské listy* [online]. 2006 [cit. 2021-04-10]. Dostupné z: <https://legacy.blisty.cz/art/31399.html>.

DOLEJŠ, Jiří. Únor 1948 v zápase o pravdu. *Haló noviny* [online]. 2014, (47), 5 [cit. 2021-04-10]. ISSN 1210-1494. Dostupné z: <http://www.halonoviny.cz/>.

FILIP, Vojtěch. Těm, kterým jde o pravdu, patří můj dík. *Haló noviny* [online]. 2005, (275), 9 [cit. 2021-04-09]. ISSN 1210-1494. Dostupné z: <http://www.halonoviny.cz/>.

FILIP, Vojtěch. *Vždy jsem na straně obyčejných lidí*. Praha: Futura, 2011. ISBN 978-80-86844-71-8.

Filip si ťuká na čelo: Štětino, nejsme horší než hozená flaska benzínu. *Parlamentní listy* [online]. 2011 [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Filip-si-tuka-na-celo-Stetino-nejsme-horsi-nez-hozena-flaska-benzinu-203766>.

Grebeníček (KSČM): Idealizovat dějiny není rozhodně moudré. *Parlamentní listy* [online]. 2018a [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-voicum/Grebenicek-KSCM-Idealizovat-dejiny-neni-rozhodne-moudre-526822>.

GREBENÍČEK, Miroslav. *Hradba vzdoru*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7360-925-2.

GREBENÍČEK Miroslav. Miloš Zeman není tak tvrdý, jak někdy vypadá. *Severočeské noviny*. 1997.

GROSPÍČ, Stanislav. Únor 1948 a dnešek. *Haló noviny* [online]. 2011, (47), 5 [cit. 2021-04-10]. ISSN 1210-1494. Dostupné z: <http://www.halonoviny.cz/>.

I to si připomínáme v době výročí Února. *Facebook.com* [online]. Stanislav Grospič, 25.2.2020 [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/notes/807546166691568/>.

Kategorie: Místopředsedové KSČM. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2021-04-11]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:M%C3%ADstop%C5%99edsedov%C3%A9_KS%C4%8CM.

Kategorie: Předsedové KSČM. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2021-04-11]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:P%C5%99edsedov%C3%A9_KS%C4%8CM.

KLANG, Mikuláš. Únor 1948 otevřel cestu k naději, hřímala Semelová na Gottwaldově hrobě. *iDNES.cz* [online]. 2013, (56) [cit. 2021-04-09]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ucteni-gottwaldovy-pamatky-dpb-/domaci.aspx?c=A130225_184357_domaci_klm.

KLIMEŠ, David. Už 25 let republikou obchází strašidlo Haló novin. *IHNed.cz* [online]. 2016 [cit. 2021-04-06]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <http://nazory.ihned.cz/komentare/c1-65323350-uz-25-let-republikou-obchazi-strasidlo-halo-novin>.

Komunisté zastupují ty, kdo žijí z vlastní práce. *Haló noviny* [online]. 2016, (96), 2 [cit. 2021-04-08]. ISSN 1210-1494. Dostupné z: <http://www.halonoviny.cz/>.

Komunistická strana Čech a Moravy: Kdo jsme a co chceme. *Komunistická strana Čech a Moravy* [online]. © 2021 KSČM [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <https://www.kscm.cz/cs/nase-strana/kdo-jsme/kdo-jsme-co-chceme>.

KOPECKÝ, Josef. Filip si přes mizerný výsledek KSČM udržel post předsedy strany. *iDNES.cz* [online]. 2018 [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/predseda-kscm-volba-0os-/domaci.aspx?c=A180421_151023_domaci_kop.

KSČM se hlásí k Únoru 1948. Oceňuje práci budovatelů, lituje deformací. *Lidovky.cz* [online]. 2016 [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/kscm-se-hlasi-k-unoru-1948-ocenuje-praci-budovatelu-lituje-deformaci.A160225_103339_in_domov_ELE

KUBÁTOVÁ, Zuzana. Z minulosti jsme se poučili. Komunisté by v roce 1948 stejně volby vyhráli, říká k Zemanově výtce šéf KSČM. *Seznam.cz* [online]. 2018 [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/vitezny-nebo-prohrany-unor-1948-a-co-chteji-komuniste-dnes-vojtech-filip-zive-na-seznamu-46399>.

Lidé bděte! *ČT 1-168 hodin* [online]. 2014 [cit. 2021-04-09]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11355488987-lide-bdete/>.

Miroslav Grebeníček na shromáždění k 70. výročí února 1948 dne 26. února. *Parlamentní listy* [online]. 2018b [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: http://www.parlamentnilisty.cz/profilu/doc-PhDr-Miroslav-Grebenicek-CSc-143/clanek/Miroslav-Grebenicek-na-shromazdeni-k-70-vyroci-unora-1948-dne-26-unora-84625?utm_source=nm.

MOTÝL, Ivan. Komunisté žijou vodou politik. *Týden* [online]. 2018, (9), 12 [cit. 2021-04-08]. ISSN 1210-9940. Dostupné z: <http://www.tyden.cz>.

Obracíme se zejména k současnosti a k budoucnosti. *Haló noviny* [online]. 1997, 4 [cit. 2021-04-05]. ISSN 1210-1494. Dostupné z: <http://www.halonoviny.cz/>.

Odpovědi Miroslava Grebeníčka (KSČM) k Únoru roku 1948. *Parlamentní listy* [online]. 2016 [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Odpovedi-Miroslava-Grebenicka-KSCM-k-Unoru-roku-1948-423647>.

ORT, Václav. Únor osvobozený od nepravd. *Haló noviny* [online]. 2021, (47), 5 [cit. 2021-04-09]. ISSN 1210-1494. Dostupné z: <http://www.halonoviny.cz/>.

PANENKA, Radim. Vítězný únor! Jasná reakce občanů na selhání politiků. A 40 let "socialistické výstavby"? Určitě ne doba temna. Vojtěch Filip promluvil k výročí. A ne. *Parlamentní listy* [online]. 2020 [cit. 2021-04-09]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/politika/poslanecka-snemovna/Vitezny-unor-Jasna-reakce-obcanu-na-selhani-politiku-A-40-let-socialisticke-vystavby-Urcite-ne-doba-temna-Vojtech-Filip-promluvil-k-vyroci-A-nejen-on-614852>

Pohřbilo to republiku a šli jsme prostě do prdele. Stropnický, kníže, Okamura i Kalousek o Vítězném únoru. *Parlamentní listy* [online]. 2014 [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/politika/poslanecka-snemovna/Pohrbilo-to-republiku-a-sli-jsume-proste-do-prdele-Stropnicky-knize-Okamura-i-Kalousek-o-Viteznem-unoru-305031>.

RANSDORF, Miloslav. K výročí únorových událostí. *Haló noviny* [online]. 1999, 3 [cit. 2021-04-09]. ISSN 1210-1494. Dostupné z: <http://www.halonoviny.cz/>.

1948 – Ne#Revoluce: Zabránil by internet Únoru? ČT24 — Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR. *Česká televize* [online]. 2014 [cit. 10.04.2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1046742-1948-nerevoluce-zabranil-internet-unoru>.

Česko si připomíná osmašedesáté výročí takzvaného Vítězného února. Radiožurnál – Ozvěny [online]. 2016 [cit. 2021-04-10].

Preference Komunistické strany Čech a Moravy. Radiožurnál – Radioforum [online]. 2003 [cit. 2021-04-09].

Přesně před 66 lety se v tehdejším Československu naplno chopila moci komunistická strana. Radiožurnál – Stalo se dnes [online]. 2014 [cit. 2021-04-09].

Rozhovor s Vojtěchem FILIPEM, předsedou KSČM. Frekvence 1 – Press klub [online]. 2008 [cit. 2021-04-08].

HOLUB, Petr. Stoupající preference KSČM. Český rozhlas 6 - Názory a argumenty [online]. 2003 [cit. 2021-04-10].

Vítězný únor. Český rozhlas 6 - Názory a argumenty [online]. 2007 [cit. 2021-04-17].